

Om universitetens interna resursfördelning

Fallstudier från fem lärosäten

Om universitetens interna resursfördelning

Fallstudier från fem lärosäten

Rapport 2024:10

Utgiven av Universitetskanslersämbetet 2024

Författare: Johan Gribbe

Diarienummer: 51-00047-23

Universitetskanslersämbetet • Hammarbybacken 31 • Box 6024, 121 06 Johanneshov
tfn 08-563 085 00 • e-post registrator@uka.se • www.uka.se

Innehåll

Sammanfattning.....	4
Inledning	6
Utgångspunkter.....	6
Ett svårundersökt område.....	7
Metod och avgränsningar.....	8
Fem universitet studeras.....	8
Organisationen varierar	8
Finansiering av central förvaltning	11
Material – dokument och intervjuer.....	12
Disposition.....	12
Tack till medverkande	12
Utbildning på grundnivå och avancerad nivå.....	13
Kort om nationell resurstilldelning	14
Fördelning på central nivå.....	15
Interna takbelopp vid de flesta lärosäten	16
Fördelning direkt till institutioner i Luleå.....	20
Hur används de centrala avsättningarna?	21
Fördelning på fakultetsnivå	23
Humaniora och samhällsvetenskap	24
Naturvetenskap och teknik.....	27
Fördelning inom lärarutbildningen.....	33
Några iakttagelser	37
Forskning och utbildning på forskarnivå	40
Kort om nationell resurstilldelning	40
Fördelning på central nivå	42
Universitetens centrala avsättningar.....	43
Fördelning till fakultets- och områdesnämnder	47
Fördelning till strategiska forskningsområden.....	50
Fördelning direkt till institutioner i Luleå.....	51
Fördelning på fakultetsnivå	54
Humaniora och samhällsvetenskap	54
Naturvetenskap.....	59
Teknik	64
Fördelning i anslutning till lärarutbildningen.....	67
Några iakttagelser.....	69
Avslutande diskussion.....	72

Sammanfattning

UKÄ har i den här rapporten undersökt den interna resursfördelningen vid fem svenska universitet. Universitet och högskolor tilldelas varje år stora resurser från staten. Statens anslag är bundna till de två verksamhetsområdena, utbildning på grundnivå och avancerad nivå respektive forskning och utbildning på forskarnivå, och delvis till särskilda ändamål, men i övrigt har lärosätena stor frihet att internt fördela och använda de anslagsmedel de fått sig tilldelade.

Frågor om intern resursfördelning är strategiskt viktiga för lärosätena och har stor betydelse för deras utveckling. De modeller som används i fördelningen avgör vilka resurser som tillfaller olika verksamheter och bidrar till att styra verksamheten i önskad riktning. Samtidigt är det ett område som inte har undersökts i någon större utsträckning. Med rapporten hoppas vi bidra till en ökad kunskap om högskolans styrning och finansiering. Underlaget utgörs av styrdokument och intervjuer med företrädare för fem universitet.

Fördelningen av medel inom lärosätena görs i de flesta fall i flera steg, med avsättningar för gemensamma ändamål och strategiska satsningar som det första steget. Också fakulteterna gör avsättningar för olika satsningar. Inom forskning och utbildning på forskarnivå görs relativt sett större avsättningar än inom utbildning på grundnivå och avancerad nivå. Vi ser också att de mindre universiteten gör relativt sett större avsättningar än de stora. Det är också vanligt att strategiska satsningar inom universiteten görs med tillskott av anslagsmedel från flera olika nivåer i organisationen.

Undersökningen visar att det nationella systemet för resurstilldelning inom utbildning på grundnivå och avancerad nivå har haft stor inverkan på hur lärosätena internt fördelar resurser. De fem undersökta universiteten tillämpar visserligen delvis olika system för att internt fördela utbildningsmedel, men de ligger i allmänhet i linje med hur det nationella resurstilldelningssystemet fungerar. Det är ovanligt med omfördelningar i förhållande till de nationella ersättningsbeloppen när lärosätena fördelar medel på central nivå. Däremot visar undersökningen att det sker en omfördelning i relativt stor skala inom fakulteterna, när de fördelar medel vidare till institutionerna. Framför allt gör flera av de undersökta tekniska och naturvetenskapliga fakulteterna en fördelning som avviker från ersättningsnivåerna i det nationella systemet och som tar hänsyn till hur resursintensiv undervisningen är i olika ämnen och kurser.

Inom forskning och utbildning på forskarnivå har det nationella resurstilldelningssystemet inte haft samma tydliga genomslag i lärosätenas interna fördelning. De studerade universiteten tillämpar alla

prestationsbaserad fördelning av forskningsmedel i någon form på central nivå eller fakultetsnivå, men variationen i system och modeller är större än i den interna fördelningen av utbildningsmedel.

Den prestationsbaserade fördelningen bygger på ett begränsat antal indikatorer, som kombineras på olika sätt beroende på verksamhetens behov och vilka styreffekter man vill uppnå. Det varierar också hur stora medel som fördelas efter indikatorerna. Det är vanligt att universiteten internt använder de två indikatorer som används i det nationella systemet – externa medel och vetenskapliga publiceringar – för att fördela en del av resurserna. Fördelning efter examina i forskarutbildningen är också vanligt förekommande, trots att inga medel fördelas på det sättet nationellt. Det innebär att lärosätena tar ansvar för att upprätthålla forskarutbildningens storlek – trots att det saknas nationella mål och en öronmärkt finansiering.

En tydlig slutsats som går att dra av undersökningen är att principerna som styr den nationella resurstilldelningen har stor betydelse för lärosätena. De påverkar vilka resurser som tillfaller olika områden och hur verksamheten styrs. Därmed blir det också viktigt att genomföra eventuella förändringar i de nationella resurstilldelningssystemen på ett genomtänkt sätt.

Inledning

Utgångspunkter

Universitet och högskolor tilldelas varje år stora resurser från staten. Under 2022 omsatte verksamheten vid universitet och högskolor drygt 84 miljarder kronor, varav nära 67 miljarder utgjordes av statliga medel. I relation till Sveriges bruttonationalprodukt motsvarar lärosätenas omsättning 1,4 procent, vilket gör högskolan till den största statliga sektorn.¹

En stor del av finansieringen kommer från anslag som staten anvisar lärosätena direkt för deras verksamhet inom utbildning på grundnivå och avancerad nivå respektive forskning och utbildning på forskarnivå. Lärosätenas direkta statsanslag uppgick 2022 till omkring 51 miljarder kronor – utbildningsanslagen var 29 miljarder och forskningsanslagen 22 miljarder. Resterande del av de statliga medlen kom från olika statliga myndigheter, och avsåg huvudsakligen finansiering av forskning och utbildning på forskarnivå.

Anslagen är bundna till respektive verksamhet och ofta delvis till specifika uppdrag, exempelvis utbyggnad av viss utbildning. I övrigt har lärosätena stor frihet att internt fördela och använda de anslagsmedel de fått sig tilldelade. Många lärosäten har myndighetskaper som till delar kan komplettera årets anslagsmedel för att finansiera satsningar av olika slag. De modeller som används i fördelningen avgör vilka resurser som tillfaller olika verksamheter och bidrar till att styra verksamheten i önskad riktning. Frågor om intern resursfördelning är alltså strategiskt viktiga för lärosätena och har stor betydelse för deras utveckling.

Det är samtidigt ett område som inte har undersökts i någon större utsträckning. Den ekonomiska statistiken om högskolan ger en bra bild av hur lärosätenas utbildning respektive forskning finansieras, men det finns betydligt färre studier som behandlar hur resurserna fördelas internt. Tidigare undersökningar har framför allt studerat forskningsmedlens användning, men de flesta är lite äldre.² Det finns färre undersökningar om

---

¹ Den pågående återuppbyggnaden kommer att innebära att försvaret blir den största statliga sektorn.

² Några större undersökningar gjordes i anslutning till att prestationsbaserad fördelning av forskningsmedel infördes i det nationella systemet. Se Riksrevisionen, *Användningen av basanslaget för forskning och forskarutbildning*, Riksrevisionen 2011:21 (2021) och Emil Görnerup, *Från departement till doktorand: På vilka grunder fördelas de direkta statsanslagen för forskning?* (Stockholm: Svenskt näringsliv, 2013). Användningen av bibliometriska indikatorer för fördelning av forskningsmedel har studerat av bland andra Gustav Nelhans och Pieta Eklund. Se Gustav Nelhans och Pieta Eklund, *Resursfördelningsmodeller på bibliometrisk grund vid ett urval av svenska lärosäten*, Vetenskap för profession 30:2015 (2015). Också SULF har undersökt hur lärosätena använder och fördelar forskningsmedel internt. Karin Åmossa, *Vart tar pengarna vägen? Om statsmakternas prioriteringar och lärosätenas interna fördelning av basanslag för forskning och utbildning på forskarnivå* (Stockholm; Sveriges universitetslärare och forskare, 2021).

hur utbildningsanslagen fördelas internt.³ Lärosätena gör ibland informella jämförelser av sina respektive fördelningssystem, men de publiceras sällan som offentliga rapporter.

Syftet med den här rapporten är att ge en bild av den interna resursfördelningen vid några svenska universitet. Det handlar inte om någon heltäckande kartläggning av den interna resursfördelningen i den svenska högskolan. I stället vill vi ge exempel på de modeller som används av lärosätena och variationen mellan dessa. Därigenom hoppas vi bidra till en ökad kunskap om högskolans styrning och finansiering.

Ett svårundersökt område

En anledning till bristen på studier är att området är svårt och tidskrävande att undersöka. Det finns en stor variation i vilka fördelningsmodeller som tillämpas internt inom lärosätena. Lärosätenas storlek och organisation varierar likaså. Därmed blir det svårt att generalisera och utforma frågor som lämpar sig för kvantitativa undersökningar.

Oftast görs resursfördelningen i flera steg på olika nivåer i organisationen. Enligt högskoleförordningen ska universitetens och högskolornas styrelser besluta i viktigare frågor om den interna resursfördelningen och uppföljningen av denna. Utöver styrelserna kan både rektorer och flera andra beslutsfattare och organ inom lärosätena fatta beslut som rör hur resurser fördelas och används. Det senare gäller särskilt de större universiteten. Många universitet är organiserade i fakulteter eller motsvarande. Under dessa finns institutioner och andra enheter. Det innebär att verksamheten inom både utbildning och forskning i hög grad är decentraliserad, med en omfattande delegation av befogenheter och ansvar till bland annat fakultetsnämnder och institutionsledning.⁴ Undersökningar som bygger på ett insamlat enkätmaterial kan därför bara ge en begränsad och översiktlig bild av hur fördelningen av resurser går till.

Vi har därför valt att göra en djupare undersökning som närmare beskriver de modeller som används vid några få universitet och ett urval av fakulteter inom universiteten. Fördelen med metoden är att undersökningen ger en detaljerad bild av hur resursfördelningen faktiskt görs inom lärosätena. Nackdelen är att urvalet blir begränsat. Det blir inte någon fullständig bild av den interna resursfördelningen i den svenska högskolan. En sådan undersökning hade dock inte kunnat göras utan en mycket stor arbetsinsats från lärosätena.

---

³ SOU 1994:80, *Iakttagelser under en reform: Lägesrapport från Resursberedningens uppföljning vid sex universitet och högskolor av det nya resurstilldelningssystemet för grundläggande högskoleutbildning*; Högskoleverket, *Uppföljning av resurstilldelningssystemet för grundläggande högskoleutbildning – ett regeringsuppdrag*, Högskoleverkets rapportserie 1997:27 R (1997).

⁴ SOU 2015:92, *Utvecklad ledning av universitet och högskolor: Betänkande av ledningsutredningen*, s. 244.

Metod och avgränsningar

I rapporten har vi som utgångspunkt diskuterat resursfördelningen för 2022 och de modeller som lärosätena tillämpade i fördelningen inför det året. Ett undantag utgörs av Malmö universitet där vi har studerat resursfördelningen för 2023.

Fem universitet studeras

Inför undersökningen gick en intresseförfrågan ut till flera lärosäten av olika karaktär och urvalet baseras på de som tackade ja till att delta. I undersökningen ingår därmed fem universitet: Uppsala universitet, Lunds universitet, Linnéuniversitetet, Malmö universitet och Luleå tekniska universitet. I undersökningen ingår inte några högskolor eller enskilda utbildningsanordnare.

Uppsala universitet och Lunds universitet är landets största och äldsta lärosäten med en verksamhet som omfattar utbildning och forskning inom de flesta forskningsämnesområden. Därutöver har vi undersökt resursfördelningen vid två yngre universitet – Linnéuniversitetet som bildades 2010 och Malmö universitet som fick status som universitet 2018. Därigenom blir det möjligt att undersöka skillnader och jämföra modeller mellan två breda universitet och två yngre universitet. Det femte lärosäte som ingår i undersökningen är Luleå tekniska universitet. Luleå blev universitet 1995, men var innan dess fackhögskola, med fasta forskningsresurser inom teknisk fakultet. Det representerar därför en tredje lärosätekategori.

Totalt ingår trettioen lärosäten i det nationella systemet för resurstilldelning inom utbildning på grundnivå och avancerad nivå.⁵ För forskning och utbildning på forskarnivå får ungefär lika många lärosäten direkta statsanslag. Ser man till omfattningen av verksamheten inom utbildning och forskning representerar de fem lärosäten som ingår i undersökningen en betydande del av den svenska högskolan. Tillsammans har de 7,7 miljarder kronor i utbildningsanslag och 6,4 miljarder i forskningsanslag. Det motsvarar ungefär trettio procent av de samlade forskningsanslagen och en något mindre del av utbildningsanslagen.

Organisationen varierar

Internt är de fem universiteten organiserade på olika sätt. Det inverkar på hur ekonomiska resurser fördelas i organisationerna och hur beslut om resursfördelning fattas. Som vi nämnt ska universitetsstyrelserna besluta i viktiga frågor om den interna resursfördelningen vid lärosätena. Om

---

⁵ I systemet ingår de statliga universiteten och högskolorna, med undantag för Försvarshögskolan och Sveriges lantbruksuniversitet, samt de enskilda utbildningsanordnarna Chalmers tekniska högskola samt Stiftelsen Högskolan i Jönköping.

beslut fattas av andra än styrelsen, exempelvis rektor, ska det ske inom de ramar som styrelserna lägger fast.⁶

Det finns dock gemensamma drag i hur lärosätena hanterar dessa frågor. Ledningsutredningen kartlade för några år sedan hur universitet och högskolor fattar beslut om intern resursfördelning. Den konstaterade att besluten i regel fattas på flera nivåer inom lärosätena. I de flesta fall beslutar den högsta organisatoriska nivån om tilldelningen av medel till den nivå som organisatoriskt är närmast underordnad. Det innebär exempelvis att universitetsstyrelsen beslutar om fördelningen av medel till fakulteterna eller motsvarande indelning. Fakultetsnivån beslutar sedan om institutionernas tilldelning. Besluten på fakultetsnivå fattas ofta av fakultetsnämnder eller motsvarande. Inom lärosätena fattar dessutom ofta rektorer och dekaner beslut som rör olika delar av resursfördelningen. De kan till exempel besluta i frågor som rör avvikelser mot utbildningsuppdrag och hur resurser inom särskilda satsningar och program ska disponeras. Deras handlingsutrymme varierar dock mellan lärosätena.⁷

Med undantag för Luleå tekniska universitet har alla de undersökta universiteten fakulteter som en nivå i linjeorganisationen.⁸ De är i regel mottagande enheter för både utbildnings- och forskningsmedel. Vid Uppsala universitet finns dessutom tre vetenskapsområden som en nivå i organisationen ovanför fakulteterna. Det innebär att Uppsala universitet först gör en fördelning till vetenskapsområden, som sedan fördelar resurser ut till fakulteterna. Antalet fakulteter varierar mellan lärosätena. Den största bredden i verksamheten har Uppsala universitet, med tre vetenskapsområden och nio fakulteter, och Lunds universitet med nio fakulteter. Linnéuniversitetet och Malmö universitet är mindre med fem fakulteter vardera.

Vår undersökning omfattar huvudsakligen resursfördelningen på två nivåer: den centrala nivån respektive fakultetsnivån. Det innebär i de flesta fall den fördelning av resurser som universitetsstyrelsen gör till de olika fakulteterna inom universitetet. Inom Uppsala universitet får resursfördelningen ett ytterligare steg genom den tilldelning som först görs till vetenskapsområden. Vid Luleå tekniska universitet fördelas medel direkt till institutionerna utan något mellansteg. Därutöver studerar vi hur resursfördelningen görs från fakultetsnivå och vidare i organisationen till institutioner eller motsvarande. Vi har inte gjort någon undersökning av resursfördelningen på institutionsnivån.

Eftersom antalet fakulteter är stort studerar vi fördelningen inom ett urval. Sammantaget har vi studerat tretton fakulteter, grupper av fakulteter eller nämnder vid lärosätena.

---

⁶ SOU 2015:92, s. 207–211.

⁷ SOU 2015:92, s. 207–211.

⁸ Luleå tekniska universitet har två fakultetsnämnder med uppgifter avseende strategisk planering, uppföljning och utvärdering av utbildning och forskning.

Uppsala universitet:

- Samhällsvetenskaplig fakultet
- Teknisk-naturvetenskaplig fakultet (sammanfaller med vetenskapsområdet för teknik och naturvetenskap)
- Fakulteten för utbildningsvetenskaper

Lunds universitet:

- Humanistiska och teologiska fakulteterna (gemensam organisation och resursfördelning)
- Naturvetenskapliga fakulteten
- Lunds tekniska högskola

Linnéuniversitetet:

- Fakulteten för teknik
- Fakulteten för konst och humaniora
- Fakulteten för samhällsvetenskap
- Nämnden för lärarutbildning

Malmö universitet:

- Fakulteten för teknik och samhälle
- Fakulteten för kultur och samhälle
- Fakulteten för lärande och samhälle

Inom Uppsala universitet har vi också undersökt fördelningen inom vetenskapsområdet för humaniora och samhällsvetenskap. Vetenskapsområdet för teknik och naturvetenskap sammanfaller med den teknisk-naturvetenskapliga fakulteten.

I urvalet ingår inga medicinska fakulteter. Det beror på att resursfördelningen kompliceras av den kliniska forskning och utbildning som bedrivs vid universitetssjukhusen. För den utgår en särskild ersättning från staten, men hur dessa resurser fördelas och används har vi inte undersökt. I undersökningen ingår inte heller några hälso- eller vårdvetenskapliga fakulteter.

Många lärosäten har myndighetskapital, det vill säga sparade anslagsmedel från tidigare år som uppstått genom överskott i verksamheten, och som kan användas för att bidra till finansieringen av strategiska

satsningar och projekt inom utbildning och forskning. Det görs både på central nivå och vid fakulteter eller motsvarande i anslutning till fördelningen av årets anslagsmedel. I rapporten har vi inte undersökt hur myndighetskapitalet används inom lärosätena.

I undersökningen ingår fördelningsmodeller för både utbildnings- och forskningsmedel. Vad gäller forskningsmedlen skiljer sig omfattningen av resurserna väsentligt mellan lärosätena. Uppsala universitet och Lunds universitet hade vardera direkta statsanslag på mer än två miljarder kronor under 2022. För de övriga tre universiteten var forskningsanslagen i storleksordningen tre till fyra hundra miljoner. Det innebär att fakulteterna och områdesnämnderna vid de förra universiteten i vissa fall fördelar mer medel till institutionerna än vad de senare universiteten förfogar över totalt sett. De stora universitetens fördelningsmodeller för forskning och utbildning på forskarnivå får därför ett större utrymme i undersökningen.

De direkta statsanslagen utgör bara en del av forskningsresurserna. I genomsnitt handlar det om knappt hälften – resten av forskningen finansieras med externa medel. Andelen anslagsfinansiering varierar mellan olika forskningsämnesområden och lärosäten. Den är vanligen lägre inom naturvetenskap och teknik än inom humaniora och samhällsvetenskap, som inte har samma tillgång till externa medel. Totalt sett varierar andelen direkta statsanslag mellan 40 och 60 procent vid de fem undersökta universiteten. Externa medel behandlas inte i lärosätenas interna resursfördelningsmodeller och vi har därför inte undersökt hur de hanteras och används internt.⁹

Finansiering av central förvaltning

För den centrala förvaltningen och stödverksamheten görs inga avsättningar på central nivå. I stället är det en gemensam princip för lärosätena att samtliga kostnader ska finansieras av kostnadsbärarna. Avsikten är att fullständig kostnadsfördelning ska tillämpas, det vill säga att varje verksamhet står för sina egna kostnader, såväl de direkta som de som de indirekt genererar, exempelvis ledning och administration. Det innebär att anslagen för utbildning respektive forskning ska täcka sina delar av den centrala förvaltningen och att den externt finansierade verksamheten står för sin del av kostnaden. För att genomföra modellen använder lärosätena den så kallade SUHF-modellen.¹⁰ Modellen innebär att kostnader för ledning, administration, verksamhetsstöd och bibliotek påförs verksamheten som kostnadspåslag. Vi har inte undersökt hur modellen

---

⁹ Vetenskapsrådet undersökte frågan för några år sedan. Se Vetenskapsrådet, *Externfinansieringens roll i svensk högskoleforskning: En fallstudie av några forskningsorienterade institutioner*, VR1910 (2019).

¹⁰ Sveriges universitets- och högskoleförbund (SUHF) beslutade 2007 att rekommendera medlemmarna att införa den så kallade SUHF-modellen, en redovisningsmodell för direkta och indirekta kostnader. Förbundets arbete fortsätter kontinuerligt och SUHF publicerar regelbundet statistik över lärosätenas indirekta kostnader. För en beskrivning av modellen, se: Ann-Kristin Mattsson, *SUHF-modellen i verkligheten* (Stockholm: Sveriges universitets- och högskoleförbund, 2011).

tillämpas inom lärosätena, men referenser till modellen förekommer i vissa dokument.

Material – dokument och intervjuer

Eftersom resursfördelningen är viktig för planeringen av verksamheten försöker de flesta lärosäten göra den så förutsägbar och transparent som möjligt. Det innebär att modellerna och fördelningen vanligen är väldokumenterade. Resursfördelningen är kopplad till lärosätenas styrdokument som visioner och strategiska planer. Dessa dokument påverkar således hur lärosätena centralt och på fakultetsnivå utformar sina fördelningsmodeller.

Årliga verksamhetsplaner som omfattar både utbildning och forskning tas fram på central nivå och inom fakulteterna. De visar inriktning, mål och uppdrag samt anger de ekonomiska ramarna för utbildning respektive forskning för det kommande året. Ibland beskrivs fördelningsmodellerna i samma dokument. Andra lärosäten har särskilda beskrivningar av hur modellerna fungerar. Lärosätenas dokumentation av fördelningsmodellerna utgör det huvudsakliga underlaget till rapporten.

Det skriftliga materialet har kompletterats med intervjuer med befattningshavare som arbetar med resursfördelning och ekonomisk styrning inom universiteten. Företrädare för samtliga lärosäten och fakulteter i undersökningen har intervjuats. På central nivå har vi intervjuat planeringschefer och ekonomichefer eller motsvarande. Vid fakulteterna har vi talat med kanslichefer eller motsvarande och ekonomer.

Disposition

Eftersom anslagen för utbildning respektive forskning är separata och fördelas enligt olika modeller är rapporten uppdelad på samma sätt. Rapporten består således av två huvuddelar som behandlar lärosätenas interna resursfördelning inom utbildning på grundnivå och avancerad nivå respektive forskning och utbildning på forskarnivå. Båda delarna inleds med en kort bakgrund om det nationella systemet för resurstilldelning. Därefter diskuteras lärosätenas interna fördelningsmodeller på central nivå och vid de undersökta fakulteterna. I en avslutande diskussion presenteras några slutsatser från undersökningen.

Tack till medverkande

Vi vill tacka företrädare för Uppsala universitet, Lunds universitet, Linnéuniversitetet, Malmö universitet och Luleå tekniska universitet på olika nivåer som gjort det möjligt för oss att genomföra studien och tålmodigt svarat på våra frågor.

Utbildning på grundnivå och avancerad nivå

För utbildning på grundnivå och avancerad nivå tilldelas universitet och högskolor anslag från staten i form av ett takbelopp, som anger den högsta ersättning ett lärosäte kan få. Takbeloppet baseras på föregående års takbelopp med justeringar för pris- och löneomräkning och eventuella förändringar i uppdrag eller andra politiska beslut. Samtidigt utgör takbeloppet lärosätets utbildningsuppdrag. Vid årets slut beräknas det ekonomiska värdet av antalet registrerade studenter och deras prestationer inom olika utbildningsområden och avräknas mot lärosätets takbelopp. Det innebär att resurstilldelningen för utbildning på grundnivå och avancerad nivå helt baseras på lärosätets prestation. Det finns dock möjlighet att balansera anslag över åren och oftast kan lärosätena avräkna hela takbeloppet.

Systemet infördes i samband med universitets- och högskolereformen 1993. Den innebar att statens tidigare detaljreglering av utbildningen vid universitet och högskolor upphörde. I stället infördes ett mål- och resultatstyrningssystem som gav lärosätena stor frihet att besluta om utbildningsutbudet och dimensioneringen inom de ekonomiska ramarna. En viktig förändring var att staten inte längre dimensionerade utbildningen vid universitet och högskolor. Den styrande principen blev i stället att resurserna skulle följa studenterna och deras val av utbildning och lärosäte.

Systemet innebär en stor frihet för lärosätena att internt besluta om medlens användning och hur de givna resurserna ska fördelas. De kan välja att tillämpa system som ligger nära det nationella systemet och använda samma principer i den interna fördelningen, med eller utan omfördelningar i förhållande till de nationella ersättningsbeloppen. Men de kan också välja helt andra modeller. Inget hindrar dem heller från att använda olika system inom olika delar av sin organisation, anpassade till verksamheternas olika förutsättningar och behov. Lärosätena styr således också över hur stora avsättningar för gemensamma ändamål och strategiska satsningar som görs på olika nivåer i organisationen.

I det här kapitlet behandlas lärosätets interna fördelningsmodeller inom utbildning på grundnivå och avancerad nivå. Det inleds med en kort bakgrund som beskriver det nationella resurstilldelningssystemet. Diskussionen om lärosätets modeller inleds med fördelningen på central nivå, därefter diskuteras fakulteternas modeller. Avslutningsvis görs några iakttagelser.

Kort om nationell resurstilldelning

Sedan resurstilldelningssystemet infördes 1993 har staten genomfört vissa förändringar, men de grundläggande principerna har hela tiden varit desamma. Utgångspunkten i den nationella resurstilldelningen är att lärosätena får betalt för faktiskt genomförd utbildning, inte som tidigare för ett beslutat antal utbildningsplatser. En viktig princip är att statens ersättning för den utförda utbildningen – som följer studenterna och deras prestationer i form av avklarade poäng – ska vara enhetlig. Nivån på ersättningen per student ska vara densamma oavsett vilket lärosäte som bedriver utbildningen.

Däremot varierar ersättningen mellan utbildningar inom olika områden. I svensk högskola organiseras all utbildning på grundnivå och avancerad nivå i kurser. De klassificeras av lärosätena till ett eller flera utbildningsområden, för vilka det finns olika definierade ersättningsbelopp från staten, som används i avräkningen av utbildningsanslaget. En vanlig benämning på ersättningsbeloppen, och som ofta används i lärosätenas resursfördelningsmodeller, är ”prislappar”. I systemet finns totalt tjugoen utbildningsområden. Den lägsta ersättningen (eller ”prislappen”) avser de humanistiska, samhällsvetenskapliga, juridiska och teologiska utbildningsområdena. En högre ersättning utgår för bland annat de tekniska och naturvetenskapliga utbildningsområdena, undervisning, medicin och vård samt övrigt utbildningsområde, som avser bland annat journalist- och bibliotekarieutbildningar. Den högsta ersättningen gäller de konstnärliga utbildningsområdena.

Storleken på lärosätets ersättning från staten – avräkningen av utbildningsanslaget – beror sedan på utbildningens omfattning och sammansättning. Ersättningen baseras på antalet registrerade studenter på kurser av olika längd (omräknade till helårsstudenter) och studenternas prestationer i form av avklarade poäng på kurserna (omräknade till helårsprestationer) inom olika utbildningsområden. Det ekonomiska värdet av utbildningsvolymen – det belopp som summan av antalet helårsstudenter och helårsprestationer motsvarar – beräknas vid årets slut. Det stäms sedan av mot lärosätets takbelopp, som alltså anger den högsta ersättningen som kan ges för utbildning på grundnivå och avancerad nivå ett visst år.

Det innebär att hela ersättningen för utbildning på grundnivå och avancerad nivå är prestationsbaserad genom att universitet och högskolor måste bedriva utbildning av en viss omfattning för att få avräkna sina anslag.¹¹ För att underlätta lärosätenas planering finns därför vissa balansmöjligheter i systemet. Lärosätena har möjlighet att spara både outnyttjat takbelopp (anslagssparande) och ekonomiskt värde av helårsstudenter och helårsprestationer (överproduktion) mellan budgetåren upp till en viss

---

¹¹ När man talar om prestationsbaserad ersättning i utbildning på grundnivå och avancerad nivå kan det också syfta på de poäng studenterna tar inom de kurser de är registrerade på. Endast en del av anslaget – omkring hälften – avräknas baserat på studenternas prestationer i form av avklarade poäng.

andel av takbeloppen.¹² De kan därmed balansera anslag mellan åren och parera skillnader i studenternas efterfrågan på utbildning. Uppgiften för lärosätena blir därmed att se till att det ekonomiska värdet av utbildningsvolymen över tid ligger i nivå med takbeloppet.

Inte all utbildning ersätts inom de ordinarie utbildningsanslagen. Det finns också ett eget anslag för särskilda medel till universitet och högskolor.¹³ Det kompenserar lärosätena för utbildningsverksamhet som inte ger ersättning inom systemet och för åtaganden och omständigheter som leder till lägre effektivitet i utbildningen. Det kan handla om att bedriva utbildning i vissa ämnen eller på vissa orter.

De lärosäten som ingår i undersökningen har flera sådana åtaganden.¹⁴ Fördelningsmodellerna som används inom lärosätena avser de ordinarie utbildningsanslagen, medan de riktade medlen vanligen går direkt till de berörda verksamheterna. De stora universiteten har också nationella uppdrag att bedriva undervisning i vissa ämnen, framför allt i olika språk. För detta utgår ingen särskild ersättning, men universiteten har rätt att avräkna helårsstudenter och helårsprestationer inom utbildningsområdet övrigt för dessa ämnen.

Det finns också flera utbildningar som rör många lärosäten, men som finansieras utanför takbeloppet, exempelvis kompletterande utbildning för personer med utländsk utbildning, vidareutbildning av obehöriga lärare och särskild kompletterande pedagogisk utbildning (KPU).¹⁵

Fördelning på central nivå

Det nationella systemet för resurstilldelning för utbildning på grundnivå och avancerad nivå har haft en stor inverkan på hur lärosätena internt fördelar resurser. Av de fem studerade universiteten använder samtliga en liknande form av prestationsbaserat system för fördelning av resurser också internt.

---

¹² Gränsen för anslagssparande och överproduktion var länge 10 procent av takbeloppen. För att ge lärosätena större utrymme att bygga ut sin utbildning höjde regeringen 2021 gränsen för upparbetad överproduktion till 15 procent av takbeloppen.

¹³ Anslag 2.65 Särskilda medel till universitet och högskolor.

¹⁴ Uppsala universitet och Lunds universitet tilldelas exempelvis särskilda medel för nationella resurscentrum i biologi och bioteknik respektive fysik. Lunds universitet får också särskilda medel bland annat för sjukhusfysikerutbildning och för lärarutbildning i minoritetsspråk. Malmö universitet tilldelas särskilda medel för en tandvårdscentral. Linnéuniversitetet får särskilda medel för fortbildning av journalister och för utrustning till sjöbefälsutbildning, medan Luleå tekniska universitet får särskilda medel för att bedriva utbildning i rymdvetenskap förlagd till Kiruna och för decentraliserad utbildning. Det finns också fler särskilda åtaganden än dessa.

¹⁵ Anslag 2:64 Särskilda utgifter för universitet och högskolor.

Interna takbelopp vid de flesta lärosäten

Rent tekniskt har de interna systemen något olika utformning, men många av de grundläggande principerna är gemensamma och i linje med hur den nationella resurstilldelningen är uppbyggd.

Uppsala universitet

Uppsala universitet använder internt en fördelningsmodell som tar sin utgångspunkt i regeringens nationella modell för ersättning av helårsstudenter och helårsprestationer inom olika utbildningsområden. Uppdrag från universitetets styrelse till de tre områdesnämnderna ges som interna takbelopp. De utgår från de nationella ersättningsbeloppen till olika utbildningsområden och utgör det belopp som varje områdesnämnd ska producera helårsstudenter och helårsprestationer för. Tillsammans summerar de till universitetets takbelopp. De resurser som områdesnämnderna tilldelas är dock något lägre än de interna takbeloppen, se vidare nedan. Inom de ramar som de interna takbeloppen utgör förväntas områdesnämnderna prioritera och förnya utbildningsutbudet utifrån universitetets mål och strategi.

Målet är att områdesnämnderna varje år ska producera helårsstudenter och helårsprestationer i en omfattning som innebär att takbeloppet utnyttjas fullt ut. Internt inom universitetet finns inte några balansmöjligheter som motsvarar de som finns i den nationella modellen. Det innebär att områdesnämnderna vid överproduktion inte får spara prestationer till ett annat år. Inte heller leder underproduktion i förhållande till det interna takbeloppet till någon återbetalning från områdesnämnd till universitet. Däremot kan upprepad underproduktion innebära ett minskat takbelopp kommande år, om universitetsstyrelsen beslutar det.

Tidigare tillämpade universitet ett annat avräkningssystem mot områdesnämnderna, som innebar återbetalning av anslagsmedel vid underproduktion. Det ledde till stor överproduktion och avskaffades därför. I stället fördelas nu uppdrag och medel om på längre sikt om områdesnämnderna inte når upp till sina takbelopp. Denna ordning har fungerat bra och områdesnämnderna producerar utbildning i en omfattning som i stort sett motsvarar de interna takbeloppen.

De interna takbeloppen till respektive områdesnämnd baseras på föregående års takbelopp, förändringar i lärosätets anslagstilldelning och på interna överväganden i universitetsstyrelsen. Summan av de interna takbeloppen ska normalt uppgå till samma belopp som universitetets takbelopp i det nationella systemet. De interna takbeloppen styr också dimensioneringen. Hur många helårsstudenter som ryms inom de interna takbeloppen avgörs av vilka utbildningsområden som avräknas och studenternas prestationsgrad.

De ekonomiska resurser som områdesnämnderna tilldelas är något lägre än de interna takbeloppen. Hela universitetets utbildningsanslag

(takbeloppet) fördelas alltså inte vidare. Det beror på att vissa verksamheter av gemensamt intresse för hela universitetet finansieras som centrala avsättningar. Det handlar om bland annat gemensam anslagsfinansiering av investeringar, universitetsgemensamma strategiska medel, ersättning till studentkårerna utöver regeringens tilldelning, en språkverkstad, kvalitetsmedel för Campus Gotland samt medel till vissa utbildningar där universitetet har ett nationellt ansvar.

Avsättningarna görs som ett procentuellt avdrag från de interna takbeloppen – samma procentsats för alla områdesnämnder. För 2022 var avdraget omkring fyra procent. Det innebär att de ekonomiska resurser som områdesnämnderna tilldelas för utbildning på grundnivå och avancerad nivå motsvarar ungefär 96 procent av de interna takbeloppen.

Det innebär också att den centrala nivån inte gör några omfördelningar av medel vid fördelningen till områdesnämnderna. Storleken på de nationella ersättningsbeloppen till olika utbildningsområden är alltså styrande för vilka resurser områdesnämnderna får för att bedriva utbildning inom olika områden. Tidigare var fördelningen mer frikopplad från de nationella ersättningsbeloppen,¹⁶ men för ungefär tio år sedan gjordes en harmonisering mot de nationella ersättningsbeloppen. Det uppfattades svårt att avvika och ha en intern fördelning som väsentligt skiljde sig från hur det såg ut vid andra universitet.

På Uppsala universitet omfattar vetenskapsområdet för teknik och naturvetenskap endast en fakultet, medan de andra två vetenskapsområdena – humaniora och samhällsvetenskap samt medicin och farmaci – är indelade i flera fakulteter. Det ger resursfördelningen från central nivå till fakulteterna ett extra steg. I den här rapporten har vi därför studerat fördelningen inom vetenskapsområdet för humaniora och samhällsvetenskap, som exempel på områdesnämndernas fördelning.

Huvuddelen av de tilldelade medlen fördelas av områdesnämnden vidare till fakulteterna. Detta sker enligt samma principer som i fördelningen centralt på universitetet, med interna takbelopp till fakulteterna. Endast en mindre del – motsvarande en halv procent av tilldelningen – sätts av på områdesnivå. Den ska användas för finansiering av eventuell överproduktion vid fakulteterna. Områdesnämnden gör också en viss omfördelning från samtliga fakulteter till språkvetenskapliga fakulteten för att förstärka tilldelningen till språkvetenskapliga utbildningar.

Lunds universitet

Snarlika modeller som vid Uppsala universitet tillämpas vid flera av de andra lärosäten som vi undersökt. Resursfördelningen vid Lunds universitet bygger på utbildningsuppdrag som universitetsstyrelsen centralt

---

¹⁶ Exempelvis fick läkarutbildningen en lägre tilldelning och humaniora en högre tilldelning än i det nationella systemet.

ålägger fakulteterna. Utbildningsuppdragen har samma funktion som de interna takbeloppen vid Uppsala universitet, det vill säga de innebär att fakulteterna har i uppdrag att generera intäkter till lärosätet av en viss omfattning, som uttrycks i miljoner kronor.

Fördelningen av utbildningsuppdragen bygger på tidigare års fördelning, men justeras baserat på regleringsbrev och universitetets prioriteringar. Den kan dock komma att ändras om någon fakultet inte lyckas producera utbildning i enlighet med uppdraget. Sådana avvikelser kan regleras i efterhand i dialog mellan rektor och fakultetsledning. Fleråriga avvikelser kan leda till att utbildningsuppdragen omdisponeras mellan fakulteterna. Under de senaste åren har Lunds universitet liksom andra lärosäten tilldelats både tillfälliga och permanenta medel för utbyggnader inom ramen för satsningar som staten genomfört med anledning av pandemin. Dessa medel ingår i fakulteternas utbildningsuppdrag och tilldelning, men som särskilda poster i de fall det handlar om tillfälliga medel.

Även vid Lunds universitet görs avdrag på central nivå för åtaganden inom utbildning på grundnivå och avancerad nivå som är gemensamma för hela universitet, och som inte bidrar till avräkningen mot universitetets takbelopp i det nationella systemet. Fakulteterna tilldelas belopp som är något lägre än de respektive utbildningsuppdragen motsvarar i ekonomiska termer. Avdraget uppgick 2022 till knappt tre procent, samma för alla fakulteter. Således görs inte heller inom Lunds universitet några egentliga omfördelningar mellan utbildningsområden i den centrala fördelningen av medel.¹⁷

Malmö universitet

Malmö universitet har i grunden samma modell som universiteten i Uppsala och Lund. Universitetsstyrelsen beslutar om den övergripande resursfördelningen och fastställer resursfördelningsmodellen. Universitetsstyrelsen beslutar också om hur stor del av anslaget som ska avsättas till gemensamma åtaganden och satsningar. Rektor beslutar sedan om hur avsättningarna ska användas.

Resursfördelningen följer den fördelningsmodell som universitetsstyrelsen beslutat om. Målet är att det samlade värdet av antalet helårsstudenter och helårsprestationer inom olika utbildningsområden ska motsvara universitetets anslag för utbildning på grundnivå och avancerad nivå, det vill säga universitetets takbelopp i det nationella systemet. De olika fakulteterna vid universitetet tilldelas ansvarsbelopp. Ansvarsbeloppet är det ekonomiska värde som fakultetens utbildningsuppdrag motsvarar, om man ser till hur utbildningen är fördelad mellan olika

---

¹⁷ En mindre omfördelning inom ramen för avsättningarna görs till de som utför utbildningar kopplade till så kallade SAS-kurser.

utbildningsområden. Det har alltså samma funktion som de interna takbeloppen vid Uppsala universitet och utbildningsuppdragen vid Lunds universitet.

Liksom vid de andra universiteten är det tilldelade beloppet lägre än ansvarsbeloppet (uppdraget i ekonomiska termer). Också vid Malmö universitet görs ett avdrag på central nivå för gemensamma åtaganden. Det görs på samma sätt som vid Uppsala universitet och Lunds universitet, det vill säga genom ett procentuellt avdrag från ansvarsbeloppet, lika för alla fakulteter. För 2023 var avdraget fem procent.

Malmö universitet får utöver sitt utbildningsanslag dessutom medel för en tandvårdscentral via anslaget för särskilda åtaganden vid universitet och högskolor. Den ska användas för den kliniska delen av tandläkarutbildningen. Dessa medel omfattas inte av den interna resursfördelningsmodellen, utan fördelas i sin helhet till odontologiska fakulteten. Inte heller görs något avdrag för gemensamma åtaganden.

Linnéuniversitetet

Linnéuniversitetet tillämpar en liknande grundläggande modell som de tre universitet vi beskrivit hittills. Merparten av de tillgängliga medlen, omkring 97 procent, fördelas ut till fakulteterna och nämnden för lärarutbildning, medan tre procent behålls på central nivå för gemensamma åtaganden och satsningar. Fördelningen och uppdragen till fakulteterna bygger på historiska ingångsvärden, och har över tid har varit ganska statiska. Till det kommer justeringar för regeringens satsningar och lärosätets prioriteringar.

Under 2020 överproducerade Linnéuniversitetet kraftigt, mot bakgrund av pandemin och förändrade förutsättningar på arbetsmarknaden. Det innebär att man – snabbare än väntat – gick från en situation med underproduktion och anslagssparande till överproduktion och sparade prestationer. Dessförinnan hade Linnéuniversitetet underproducerat flera år i följd. För att vända den situationen vidtogs två åtgärder. Den första var att tillfälligt flytta medel från nämnden för lärarutbildningen till fakulteterna. Lärarutbildningen har byggts ut och för det har lärosätet erhållit extra medel. Linnéuniversitetet har expanderat utbildningen men inte nått målen för utbyggnaderna. Efter en analys gjordes därför en tillfällig omfördelning av medel från nämnden för lärarutbildningen till fakulteterna.

Den andra åtgärden var att skjuta till extra medel för att fakulteterna skulle kunna vara säkra på att nå över sina takbelopp. Fakulteterna fick också ersättning för eventuell överproduktion. För att kunna göra detta användes medel från myndighetskapitalet, som till stora delar finns inom utbildningsverksamheten. Tillskotten och möjligheten att behålla överproduktion var en garanti för att fakulteterna skulle våga genomföra satsningar.

I likhet med Uppsala universitet gör Linnéuniversitet vissa omfördelningar beroende på resursbehoven inom olika utbildningar. Omfördelningen har gjorts dels till språkkurser, dels en omfördelning inom tekniskt utbildningsområde till kurser med behov av laborativ utrustning i undervisningen, som kräver mer infrastruktur. Tidigare fanns också en central omfördelning till kurser på avancerad nivå, men den har tagits bort i resursfördelningen för 2023.

Fördelning direkt till institutioner i Luleå

Luleå tekniska universitet tillämpar en modell som skiljer sig i vissa avseenden från de som tillämpas vid fyra övriga universitetet. Det beror på att universitetet till skillnad från dessa inte har en fakultetsnivå i linjeorganisationen.¹⁸ Institutionerna är i stället direkt underställda rektor och den centrala universitetsledningen. Hela resursfördelningen sker därför på lärosätetsnivå, direkt till institutionerna. Det innebär att den resursfördelning som vid de fyra andra universitetet görs i minst två steg, vid Luleå tekniska universitet görs i ett enda.

Den interna fördelningen av utbildningsmedel till institutionerna består av tre delar: volymanslag, basanslag och strategiskt anslag. Institutionernas volymanslag baseras på antalet helårsstudenter och helårsprestationer multiplicerade med interna prislappar som universitetet fastställer för de olika utbildningsområdena. Nivån på de interna prislapparna är något lägre än regeringens ersättningsbelopp till olika utbildningsområden. Mellanskillnaden ger utrymme för basmedel, som finansierar en basverksamhet som inte kan betraktas som indirekta kostnader, och avsättningar för strategiska satsningar.

Nivån på de interna prislapparna kan variera mellan åren. För 2022 uppgick de vanligen till antingen 89,5 procent eller 92,5 procent av motsvarande ersättningsbelopp i det nationella systemet. Den senare nivån gäller de konstnärliga utbildningsområdena inklusive design och media. Förutom de ordinarie prislapparna finns särskilda prislappar för kurser i språk och för examensarbeten inom humaniora och samhällsvetenskap. De motsvarar 130 procent respektive 150 procent av de nationella ersättningsbeloppen för humaniora och samhällsvetenskap. Den högre ersättningen motiveras med att de gäller kurser som är mer personalintensiva än andra kurser inom humaniora och samhällsvetenskap.

Luleå tekniska universitet har alltså också ett resursfördelningssystem inom utbildning på grundnivå och avancerad nivå som tydligt, men med vissa anpassningar, utgår från det nationella systemet och dess utbildningsområden. En skillnad är dock att institutionerna inte tilldelas några interna takbelopp. För att styra dimensioneringen fattas i stället beslut om utbildningsutbudet centralt vid lärosätet. Fakultetsnämnderna tar i

---

¹⁸ Det finns en teknisk fakultetsnämnd och en filosofisk fakultetsnämnd, men de ingår inte i linjeorganisationen.

dialog med institutionerna fram förslag på dimensioneringen till rektor, som är den slutliga beslutsfattaren. Institutionerna ska sedan i sin verksamhet utgå från fakultetsnämndernas och rektors beslut avseende utbildningsportföljen och de beslutade planeringstalen. Det betyder att dimensioneringen är mer centralt styrd vid Luleå tekniska universitet, än vid lärosäten där fakulteterna tilldelas interna takbelopp.

I volymanslagen ingår dessutom tilldelning till excellenta lärare. Inom universitetet utses årligen excellenta lärare enligt en pedagogisk meriteringsmodell som beslutades och infördes 2021. Institutionerna och ämnen får en ersättning med 150 000 kronor per år och excellent lärare som rektor utsett.

Hur används de centrala avsättningarna?

Samtliga lärosäten gör alltså avsättningar på central nivå för gemensamma ändamål och olika satsningar inom utbildning på grundnivå och avancerad nivå. Vid de lärosäten som har en fakultetsnivå i organisationen, och som tillämpar ett system med interna takbelopp, sker det genom ett procentuellt avdrag från tilldelningen till fakultetsnämnder och områdesnämnder. Storleken på det procentuella avdraget varierar något – från omkring tre procent vid Lunds universitet och Linnéuniversitetet till fem procent vid Malmö universitet.

I sina verksamhetsplaner har Uppsala universitet och Lunds universitet de mest utförliga beskrivningarna av hur de centrala avsättningarna används. De sätter båda av medel till ändamål och åtaganden inom utbildning på grundnivå och avancerad nivå som är gemensamma för hela universitetet och som inte direkt bidrar till den avräkning som universitetet gör mot takbeloppet.

Båda universiteten bedriver utbildning och forskning på andra orter – på Gotland respektive i Helsingborg – och fördelar därför särskilt stöd för resor och andra merkostnader till de berörda fakulteterna. Både Uppsala universitet och Lunds universitet har också nationella uppdrag att ge utbildning i vissa ämnen. Vid Uppsala universitet handlar det om utbildning i elva språk fördelade på nio ämnen samt utbildning i egyptologi, estetik och seismologi. Lunds universitet har ett nationellt ansvar för utbildning i jiddisch. Uppdraget innebär att undervisning måste erbjudas även om antalet studenter vissa terminer är litet. För att säkerställa kvaliteten i dessa utbildningar tilldelas de berörda fakulteterna medel utöver de ordinarie utbildningsanslagen.¹⁹

Ett särskilt nationellt uppdrag är kopplat till universitetsbiblioteket i Lund. Lunds universitet har tillsammans med Kungliga biblioteket i Stockholm ett bevarandeuppdrag gällande tryckt material som ges ut för

---

¹⁹ Staten ger ingen särskild ersättning för uppdragen, men universiteten har rätt att avräkna helårsstudenter och helårsprestationer inom utbildningsområdet övrigt för aktuella kurser.

spridning i Sverige. Den delen av verksamheten finansieras genom medel ur både utbildnings- och forskningsanslagen.

Lunds universitet har också en kultur- och museiverksamhet som finansieras med gemensamma medel från de centrala avsättningarna. Uppsala universitet finansierar sin motsvarande verksamhet – Museum Gustavianum, Uppsala linneanska trädgårdar, Musicum och andra kultur- och museiinstitutioner – på ett något annat sätt. Det sker till stor del genom avkastningen från den gustavianska stiftelsen, som utgör universitetets reservfond. Därutöver tillkommer medel via områdesnämnderna, som beslutas av universitetsstyrelsen.

Utöver nationella uppdrag och fasta åtaganden använder universiteten också avsättningarna till gemensamma prioriteringar. Ett sådant område är studentkårens verksamhet. Regeringen avsätter årligen statsbidrag för studentinflytande, som fördelas genom universitet och högskolor. Därutöver skjuter både Uppsala universitet och Lunds universitet – liksom många andra universitet och högskolor – till egna medel, huvudsakligen från utbildningsanslaget, för att stödja och stärka det arbete som studentkåren utför. En del av de centrala avsättningarna används också till strategiska medel och reservationer för oförutsedda händelser.

Inom andra områden gör universiteten olika prioriteringar. Behovet av studentbostäder i Lund är stort. För att underlätta bostadssituationen för utländska studenter och gästforskare avsätts medel från utbildningsanslagen och forskningsanslagen. En del av utbildningsanslaget använder Lunds universitet till högskolepedagogisk utveckling. Dessa medel finansierar en särskild avdelning för högskolepedagogisk utveckling vid humanistiska och teologiska fakulteterna. Uppsala universitet sätter av gemensamma medel till en språkverkstad, som tillhandahåller insatser för studenter med bland annat läs- och skrivsvårigheter och bristande språkliga grundkunskaper. Det görs som ett led i arbetet med breddad rekrytering och lika behandling av studenter.

Lunds universitet har beslutat att avsätta stimulansmedel för internationalisering av universitetets verksamhet. De ska användas för insatser som syftar till att öka antalet inresande och utresande studenter och uppnå en jämnare balans mellan dessa grupper. Det handlar bland annat om medel till särskilda kurser på engelska som riktar sig till inresande studenter (så kallade SAS-kurser). En översyn av modellen, och hur medlen fördelas, ska göras inför resursfördelningen för 2024.

Uppsala universitet har en gemensam anslagsfinansiering av vissa investeringar inom utbildningen. Största delen av kostnaderna för tentamslokaler finansieras genom centrala avsättningar inom utbildningsanslaget.

Malmö universitet använder avsättningarna till gemensamma åtaganden och satsningar inom flera olika områden. En stor del används till insatser

för ökad kvalitet i universitetets utbildningar, bland annat finansiering av ett centrum för akademiskt lärarskap och ekonomiskt stöd till studentkårerna, och för satsningar på breddad rekrytering och deltagande. Medel sätts också av till samverkansinsatser och arbete med internationalisering. Linnéuniversitetet använder de strategiska medel som sätts av för universitetsövergripande satsningar för att bland annat stimulera utbildningskvalitet och internationalisering. Medel reserveras också för universitetsgemensamma projekt.

Luleå tekniska universitet har som vi sett en annan modell för resurstilldelning. Eftersom universitetet inte har en fakultetsnivå i organisationen går medlen direkt ut till institutionerna. Skillnaden mellan de interna prislapparna och de ersättningsbelopp som regeringen fastställer i det nationella systemet är det som ger utrymme för de två andra delarna i resursfördelningsmodellen – basanslaget och det strategiska anslaget.

Därmed blir de gemensamma avsättningarna på central nivå procentuellt något större än vid de andra universitetet. Under 2022 motsvarade Luleå tekniska universitets volymanslag totalt 93 procent av takbeloppet. Reserverande medel – omkring 7 procent – fördelades genom universitetets basanslag och strategiska medel. Till det kommer särskilda anslag utöver det ordinarie utbildningsanslaget. Det gäller medel från anslaget för särskilda medel till universitet och högskolor för utbildning i rymdvetenskap förlagd till Kiruna och medel för decentraliserad utbildning.

Basanslaget används för att finansiera sådan basverksamhet som inte är en indirekt kostnad. Det handlar exempelvis om lokalförvaltning av öppna studenttytor och universitetspedagogisk verksamhet. De strategiska medlen är anslagsmedel som är avsedda för strategiska ändamål på övergripande universitetsnivå. Den största delen – omkring en tredjedel – är medel till rektors förfogande för särskilda uppdrag. Andra stora delar är en utveckling av utbildningen i linje med universitetets vision 2030 och satsningar på banbrytande framtidsområden.

Fördelning på fakultetsnivå

Uppdragen och de medel som tilldelats fakulteterna för att utföra uppdragen fördelas sedan vidare i organisationen, till institutioner eller motsvarande. Vi har sett att de fyra universitet som har en fakultetsnivå i linjeorganisationen – Uppsala och Lunds universitet samt Linnéuniversitetet och Malmö universitet – tillämpar snarlika fördelningssystem på central nivå.

Inom fakulteterna är variationen större. Flera fakulteter tillämpar samma grundläggande modell som lärosätet, medan andra har egna system.

Detta speglar fakulteternas funktion inom universitetet. De system som används centralt vid lärosätena ska vara generella och kunna fördela resurser till verksamheter med skilda förutsättningar och behov. Inom fakulteterna finns större möjligheter att utforma system som är anpassade

för behoven inom olika områden. På fakultetsnivå är det också vanligare med omfördelningar mellan ämnen och utbildningsområden baserat på behov i undervisningen.

Humaniora och samhällsvetenskap

Fem fakulteter inom humaniora och samhällsvetenskap har undersökts: fakulteten för kultur och samhälle vid Malmö universitet, samhällsvetenskapliga fakulteten vid Uppsala universitet, humanistiska och teologiska fakulteterna vid Lunds universitet samt fakulteterna för konst och humaniora respektive samhällsvetenskap vid Linnéuniversitetet.

Fakulteter vid Malmö universitet tillämpar motsvarighet till lärosätets centrala system

Inom Malmö universitet tillämpar fakulteten för kultur och samhälle samma modell som lärosätet använder på central nivå. Det gör också fakulteten för teknik och samhälle. De medel som fakulteterna blir tilldelade utgörs av fakulteternas ansvarsbelopp (deras andelar av universitetets takbelopp) minus universitetets procentuella avdrag för gemensamma åtaganden på central nivå.

På samma sätt som universitetsstyrelsen beslutar om övergripande resursfördelning till fakulteterna, beslutar fakultetsstyrelserna om hur medlen fördelas vidare till institutionerna. En grundläggande princip vid fördelningen av anslaget inom fakulteterna är att en stor del av de tillgängliga medlen ska fördelas vidare till institutionerna. Också fakulteterna gör avsättningar för gemensamma åtaganden och satsningar samt för oförutsedda händelser, men de är betydligt mindre än de som görs centralt vid lärosätet. I genomsnitt är avsättningarna mindre än en procent av fakulteternas tilldelade medel. Från de medel som når institutionerna har alltså avsättningar för gemensamma åtaganden gjorts vid två tillfällen. Först en avsättning centralt på universitet och sedan en på fakultetsnivån.

Också utbildningsuppgifterna fördelas vidare inom fakulteterna. Det innebär att institutionerna får egna ansvarsbelopp – ålägganden att producera utbildning motsvarande ett visst värde i det nationella systemet – av fakulteterna. Institutionernas ansvarsbelopp summerar till fakulteternas ansvarsbelopp, och fakulteternas ansvarsbelopp summerar i sin tur till universitetets takbelopp.

Samhällsvetenskaplig fakultet vid Uppsala universitet

Också den samhällsvetenskapliga fakulteten vid Uppsala universitet hör till dem som använder ett system liknande lärosätets centrala modell internt. Det betyder att den liksom de två studerade fakulteterna vid Malmö universitet tillämpar ett system med interna takbelopp inom fakulteten. Vid samhällsvetenskapliga fakulteten på Uppsala universitet

fördelas i princip samtliga medel ut till institutionerna. En mindre avsättning görs dock på fakultetsnivå. Det handlar om medel till bland annat kvalitetssäkring, och avsättningen är blygsam, mindre än en halv procent av de tilldelade medlen.

Fakultetsnämnden beräknar utbildningsuppdrag till de olika institutionerna. Beräkningen av antalet studenter vid de olika institutionerna utgår från förhållanden tidigare år samt förändringar till följd av inrättande, avveckling eller utbyggnader av utbildningsprogram. Programplatser ges företräde före platser på fristående kurser. I uppdragen ges varje institution ett riktvärde för det totala antalet helårsstudenter. På det följer också ett krav på ett visst antal helårsprestationer – fakultetens målsättning är en genomsnittlig prestationsgrad på 80 procent, men medel dras inte in om institutionen inte uppfyller målet. Detta riktvärde om antalet helårsstudenter kopplas i sin tur till takbelopp för de olika institutionerna. Storleken på takbeloppen avgörs av institutionernas utbildningsuppdrag, klassificeringen av kurser till olika utbildningsområden och de nationella ersättningsbeloppen.

Inom fakulteten tillämpas ett system med interna prislappar, som är framräknade med utgångspunkt i de nationella ersättningsbeloppen. Genomströmningen och prestationsgraden varierar mellan utbildningsområden, men fakulteten vill inte ha en koppling mellan de interna prislapparna och genomströmning i utbildningen. De interna prislapparna utgår därför enbart från registrerade studenter. De senaste åren har ersättningsbeloppen för humaniora och samhällsvetenskap förstärkts gentemot övriga utbildningsområden genom en mindre omfördelning inom fakulteten för att minska effekten av skillnader i prestationsgrad.

Institutionerna inom samhällsvetenskaplig fakultet vid Uppsala universitet förväntas producera utbildning som motsvarar hela det utlagda utbildningsuppdraget. Om en institution underproducerar i förhållande till sitt takbelopp kan det leda till att anslagsmedel dras tillbaka vid den slutgiltiga avräkningen för året. De indragna medlen kan då komma att användas som ersättning till andra institutioner som eventuellt överproducerar. Institutioner som ansvarar för utbildningsprogram får en extra tilldelning, som är avsedd att täcka kostnader för administration, information och samordning av utbildningsprogrammet.

Humanistiska och teologiska fakulteterna vid Lunds universitet

De humanistiska och teologiska fakulteterna vid Lunds universitet administreras tillsammans i en gemensam ledningsstruktur och har en gemensam fakultetsstyrelse. De har också ett gemensamt system för resursfördelning. Utifrån sitt uppdrag från universitetsstyrelsen fastställer fakultetsstyrelsen verksamhetsplan och budget. Fördelningsmodellen utgår från ett utbildningsuppdrag som HT-fakulteterna ålägger institutionerna. I motsats till fördelningen från den centrala nivån vid lärosätet uttrycks

utbildningsuppdraget inte i pengar utan i helårsstudenter och fördelas till institutionerna genom en äskandeprocess och i dialog.

För att utföra sina uppdrag tilldelas institutionerna inom HT-fakulteterna medel baserat på antalet helårsstudenter inom uppdraget och på antalet helårsprestationer. Utgångspunkten i fördelningen till institutionerna är de enskilda kurserna. Internt tillämpar HT-fakulteterna två prislappar. Tilldelningen bygger normalt på den nationella ersättningen till de humanistiska, samhällsvetenskapliga, teologiska och juridiska utbildningsområdena. HT-fakulteternas basprislappar för 2022 motsvarar de nationella ersättningsbeloppen för dessa utbildningsområden, utan avdrag. Det finansieras genom en omfördelning från kurser som har en annan klassificering, med inslag av utbildningsområden med högre ersättning. I dessa fall får basprislapparna ett schablonmässigt påslag om 20 procent. Det innebär en lägre ersättning än om de nationella prislapparna hade fått fullt genomslag inom fakulteten. Institutionernas ersättning för helårsprestationer beräknas med utgångspunkt i den genomsnittliga prestationsgraden de tre senaste åren.

Lunds universitet erbjuder särskilda kurser på engelska som riktar sig till inresande studenter, så kallade Special area studies (SAS) kurser. En stor del av dessa ges vid humanistiska och teologiska fakulteterna. De är ett led i universitetets internationaliseringsarbete och kurserna ses som viktiga för att kunna upprätthålla balanserade utbytesavtal. De berörda fakulteterna får ett måltal om antal studenter som ska utbildas genom SAS-kurser inom ordinarie utbildningsuppdrag. Dessutom får de en särskild kvalitetsförstärkning med 7 500 kronor per helårsstudent. Internt inom humanistiska och teologiska fakulteterna fördelas såväl mål och uppdrag som kvalitetsmedel vidare till de berörda institutionerna.

En mindre del av fakulteternas utbildning bedrivs inom lärarutbildningen. Lunds universitet hade tidigare en stor lärarutbildning, men huvuddelen överfördes till Malmö universitet när det bildades 1998. Lunds universitet arbetar sedan 2016 med att bygga upp en ny ämneslärarutbildning, där HT-fakulteterna, naturvetenskapliga fakulteten och konstnärliga fakulteten medverkar. Under uppbyggnadsfasen har fakulteterna inte haft någon återbetalningsskyldighet inom lärarutbildningen. Det innebär att medlen inte omfattas av den ordinarie fördelningsmodellen och att avräkningen av utbildningsproduktionen görs separat. Internt fördelas medlen som HT-fakulteterna tilldelats för ämneslärarutbildningen direkt till institutionen för utbildningsvetenskaper. Institutionen och programrådet för lärarutbildningen har sedan i uppdrag av HT-fakulteterna att beställa utbildning av de övriga institutionerna inom fakulteten.

Inom Lunds universitet har humanistiska och teologiska fakulteterna i uppdrag att genomföra utbildning i jiddisch enligt det nationella åtagande som universitetet har. De medel som fakulteterna tilldelas för detta fördelas till språk- och litteraturcentrum, som dessutom tilldelas särskilda medel för att genomföra vidareutbildning för lärare i jiddisch.

Internt fördelar humanistiska och teologiska fakulteterna också särskilda medel till institutionen för arkeologi och antikens historia, som stöd för att täcka merkostnader i samband med fältverksamheten inom utbildningen.

Linnéuniversitetet

På fakultetsnivå finns vid fakulteten för konst och humaniora vid Linnéuniversitetet ingen beskrivning av fördelningsmodellen. Inom fakulteten tillämpas samma modell som vid lärosätet centralt. Det betyder att institutionerna tilldelas takbelopp som de sedan själva väljer hur de ska fylla. Fördelningen av takbelopp görs huvudsakligen på historisk grund. De senaste åren har det också genomförts förändringar med anledning av att universitetet satsat på vissa utbildningar. En stor mängd fristående kurser gör att det för de flesta institutioner är lätt att anpassa utbildningens storlek.

Inom fakulteten för samhällsvetenskap finns det inte heller någon uttalad fördelningsmodell. De nationella prislapparna tillämpas internt, utan några stora omfördelningar. De senaste åren har fakulteten haft överproduktion och ökade personalkostnader och styrningen kan komma att ses över bland annat mot den bakgrunden.

Fakulteternas avsättningar

De avsättningar som fakulteterna inom humaniora och samhällsvetenskap gör för fakultetsgemensamma ändamål och oförutsedda händelser är små, mindre än en procent av de tilldelade anslagsmedlen. De används till bland annat kvalitetssäkring av utbildningen, högskolepedagogisk utveckling och kompetensutvecklingsinsatser.

Naturvetenskap och teknik

Hittills har vi behandlat resursfördelningen vid fakulteter inom humaniora och samhällsvetenskap. Inom andra fakulteter som undersökts skiljer sig den interna resursfördelningen mer från det nationella systemet och de system som används centralt på lärosätena. Det gäller bland annat de tre tekniska eller naturvetenskapliga fakulteter som studerats vid Uppsala universitet och Lunds universitet. Deras tilldelning från universiteten centralt baseras till stor del på ersättningen till de tekniska och naturvetenskapliga utbildningsområdena, som är densamma. Den interna fördelningen inom de tre fakulteterna innebär en högre grad av omfördelning i förhållande till de nationella ersättningsbeloppen än inom de humanistiska och samhällsvetenskapliga fakulteter som undersökts.

Naturvetenskapliga fakulteten vid Lunds universitet

Den enklaste modellen har naturvetenskapliga fakulteten vid Lunds universitet, som också har den minst omfattande utbildningen. Fakultetens

tonvikt ligger tydligt på forskning och utbildning på forskarnivå. Den nuvarande modellen för resursfördelning inom utbildning på grundnivå och avancerad nivå infördes 2020 och ersatte då en tidigare modell som hade tillämpats sedan mitten av 1990-talet. Bytet av fördelningsmodell gjordes för att minska institutionernas incitament att bygga ut sina utbildningar. Fakulteten hade under lång tid utbildat fler studenter än sitt utbildningsuppdrag och ville minska överproduktionen.

Den nya modellen bygger på utbildningsuppdrag som löper under en sexårsperiod. Efter tre år görs en utvärdering. Fördelningen av medel från fakulteten till institutionerna påverkas av tre faktorer: antal helårsstudenter, genomsnittlig prestationsgrad samt andel högintensiva kurser. Den första faktorn är storleken på utbildningsuppdraget mätt i helårsstudenter. Den andra är det genomsnittliga utfallet av helårsprestationer de senaste tre åren. Tilldelningen till institutionerna efter de första två faktorerna görs efter interna prislappar för helårsstudenter och helårsprestationer. Storleken på prislapparna beror på vilka medel som finns tillgängliga. Som mest ges ersättning upp till fakultetens genomsnittliga prestationsgrad som ligger runt 83 procent.

Den tredje faktorn i tilldelningen avser högintensiva kurser. Alla program inom naturvetenskapliga fakulteten bygger på laborativ eller fältbaserad verksamhet, vilket är kostsamt. Det finns dock områden med särskilt stora behov och kostnader. För att säkerställa kvaliteten inom dessa ger fakulteten en extra tilldelning till sådana högintensiva kurser. Den tredje faktorn i tilldelningen har alltså denna funktion. Totalt fördelas 20 procent av de tillgängliga utbildningsmedlen mellan institutionerna baserat på deras respektive andelar högintensiva kurser.

En del av utbildningsverksamheten vid naturvetenskapliga fakulteten, den inom medicinsk strålningsfysik, hanteras inte inom ramen för resursfördelningsmodellen utan ersätts på annat sätt.

I modellen ingår inte heller riktade tilldelningar av medel vid sidan om fakultetens utbildningsuppdrag. Hit hör de medel som fakulteten tilldelas för kurser inom ämnesläroinstituten, som fördelas direkt till fysiska institutionen och matematikcentrum. Fakulteten tilldelas medel från staten för ett nationellt resurscentrum för fysik och här gör rektor och fakulteten ytterligare tillskott av medel. I fakultetens tilldelning ingår också riktade medel för ett hållbarhetscentrum. Inom fakulteten görs avsättningar för att bland annat finansiera Lunds tekniska högskola för köp av undervisning inom basåret och för att finansiera utveckling av en masterutbildning i beräkningsvetenskap.

Teknisk-naturvetenskapliga fakulteten vid Uppsala universitet

En relativt komplex modell tillämpas av den teknisk-naturvetenskapliga fakulteten vid Uppsala universitet. Fakulteten skiljer sig på flera sätt från den naturvetenskapliga fakulteten i Lund. Dels är utbildningen mer

omfattande i relation till forskningen, dels har utbildningen en större bredd genom att den omfattar även ingenjörsutbildning och annan teknisk utbildning.

Den bredare verksamheten avspeglas i resursfördelningsmodellen, som har en högre grad av differentiering mellan undervisningen i olika ämnen. Utgångspunkten är att fakulteten ska producera utbildning i en sådan omfattning att den fyller sitt åtagande gentemot universitetsstyrelsen. Vad det motsvarar i antalet helårsstudenter beräknas med hjälp av ersättningsbeloppen i det nationella systemet. Det ger grunden för utbildningsdimensioneringen inom fakulteten och utbildningsuppgifterna till institutionerna. För kurser som fakulteten köper av andra fakulteter tillämpas ett särskilt prislappssystem.

Inom fakulteten tilldelas institutionerna medel som i huvudsak står i proportion till deras utbildningsuppgifter. Men fördelningen följer inte de nationella ersättningsbeloppen, utan anpassas till undervisningens behov inom olika ämnen. Totalt fördelas huvuddelen av medlen – omkring två tredjedelar – genom en särskild modell. Den bygger på en fördelning med flera beräkningssteg.

Det första beräkningssteget är fördelningen av resurser till examensarbeten. I modellen har examensarbeten en fast ersättning, som är lika för alla ämnen och som fastställs årligen. För 2022 uppgick ersättningen till omkring 57 000 kronor per examensarbete. Den prognostiserade ersättningen för alla examensarbeten under året dras av från det belopp som finns tillgängligt för fördelning genom modellen. Sedan fördelas resterande medel efter registrerade studenter och prestationer. Fördelningen sker här i lika delar. Det innebär att hälften av de medel som finns kvar efter tilldelningen till examensarbeten fördelas baserat på en prognos för antalet helårsstudenter under det aktuella året. Den andra hälften baserat på tidigare prestationer – summan av antalet helårsprestationer två respektive tre år tillbaka i tiden.

Institutionernas tilldelning för helårsstudenter och helårsprestationer bygger inte på de nationella ersättningsbeloppen. I stället används interna prislappar som varierar mellan olika ämnen. De räknas fram med hjälp av ett baspris. Det varierar mellan åren och avspeglar mängden tillgängliga medel att fördela. För 2022 var baspriset 32 200 kronor för en helårsstudent och 22 800 kronor för en helårsprestation.²⁰ De interna prislapparna beräknas genom att baspriset multipliceras med en ämnesfaktor. Medan baspriset är detsamma för hela fakulteten, varierar ämnesfaktorerna mellan olika ämnen. Det ger en differentiering i tilldelning som ska motsvara hur resurskrävande undervisningen i de olika ämnena är. UKÄ noterar att systemet har likheter med den resurstilldelningsmodell som resursutredningen föreslog 2007 och som innebar en

---

²⁰ Eftersom studenternas prestationer under två räknas in i modellen blir baspriset högre för helårsstudenter än för helårsprestationer.

grundersättning per helårsstudent, med tilläggsersättningar beroende på bland annat undervisningsgruppernas storlek, undervisningsmetod, behov av speciell utrustning och handledning.²¹

Tabell 1. Ämnesfaktorer i resurstilldelningen vid teknisk-naturvetenskapliga fakulteten vid Uppsala universitet.

Ämne	Ämnesfaktor
Matematik	0,59
Datavetenskap	0,83
Fysik	1,00
Teknik	1,00
Kemi	1,29
Biologi	1,22
Geovetenskap	1,01
Basår	0,46
Cemus	0,75

I verksamhetsplaneringen används en prognos för antalet helårsstudenter under året som grund för resurstilldelningen. Tilldelningen justeras sedan i början av nästföljande år efter faktiskt utfall.

Utöver den här fördelningen får institutionerna dessutom vissa medel genom tilläggsfaktorer. Det handlar om finansiering av bland annat studievägledare, examination och koordination av examensarbeten och programadministration. Fördelningen görs efter antalet helårsstudenter i prognosen.

Den sista delen av fakultetens tilldelade medel – ungefär en tredjedel – utgörs av fasta belopp för finansiering av gemensamma kostnader på universitets- och fakultetsnivå. Det handlar om kostnader som fördelas ut till verksamheten efter beslut av universitetsstyrelse respektive fakultetsnämnd. En motsvarande summa med samma fördelning går ut till institutionen. Den ska användas för att medfinansiera de universitets- och fakultetsgemensamma kostnader som belastar institutionernas kärnverksamhet enligt SUHF-modellen.

En mindre del av fakultetens medel fördelas genom särskilda beslut. För den pedagogiska utvecklingen finns en pedagogisk förnyelsefond inom fakulteten. Programansvariga för kandidat- och ingenjörsprogram tilldelas dessutom vissa medel för direkta kostnader i utbildningen.

I intervju med UKÄ har företrädare för fakulteten uppgivit att det pågår en stor översyn av modellen. Bakgrunden är att det inte finns några beräkningar som ligger till grund för ämnesfaktorerna. Skillnaderna går inte att härleda eller koppla till olika undervisningsformer. En annan del

²¹ SOU 2007:81, *Resurser för kvalitet: Slutbetänkande av resursutredningen*, s. 177–179.

av översynen syftar till en förenkling av modellen, som ska göra den lättare att förstå.

Lunds tekniska högskola

Även Lunds tekniska högskola (LTH) har en resursfördelningsmodell som skiljer sig från det nationella systemet. Inom LTH tillämpas en modell som fördelar resurser inte bara efter hur behovet av lärare varierar mellan undervisning i olika ämnen utan också med kursstorlek, som utgör en del i modellen. En stor del av utbildningen vid tekniska högskolan ges inom ramen för civilingenjörsutbildningen och andra tekniska utbildningsprogram. Inom LTH har en särskild ledningsgrupp för grundutbildning det övergripande ansvaret för helheten i utbildningen på grundnivå och avancerad nivå.

Ledningsgruppen beslutar om bland annat programstruktur och ekonomisk fördelning av resurser till utbildningarna, baserat på beslut och riktlinjer från LTH:s styrelse. Utbildningen är organiserad som en beställande respektive utförande organisation där högskolan centralt beställer i första hand delar i utbildningsprogram av de olika institutionerna. Institutionernas tilldelning av resurser görs därför med utgångspunkt i kurser – några interna takbelopp eller motsvarande finns inte utan institutionerna ersätts utifrån faktisk produktion. Tilldelningen till kurser görs med en fast del, ett startbelopp, och en rörlig del som direkt följer antalet studenter i kursen. Därutöver ersätts examensarbeten samt projekt- och praktikkurser enligt särskild ordning.

Den här modellen innebär att mindre kurser, med få studenter, får en högre tilldelning per student än större kurser. Det beror på den fasta grundtilldelningen av startbelopp till olika kurser. Startbeloppet är en fast ersättning som tilldelas samtliga kurser med fler än tolv studenter. Under 2022 var startbeloppet 146 500 kronor för en kurs om 7,5 högskolepoäng. Ett högre startbelopp ges för längre kurser – beloppet ökar proportionellt med antalet högskolepoäng. Den fasta tilldelningen ökar också stegvis med kursens storlek – varje ny grupp om 140 studenter ger rätt till ytterligare ett startbelopp. Inom den rörliga delen fördelas ersättning för antalet studenter (överstigande tolv) efter olika prislappar. Prislapparna är interna och finns i tre nivåer. Det ska kompensera den varierande lärartätheten i olika kurser. En student på en A-kurs om 7,5 poäng ersattes under 2022 med 6 949 kronor. Studenter på B- respektive C-kurser får en extra tilldelning med 20 respektive 40 procent.

Examensarbeten samt projekt- och praktikkurser ges en fast tilldelning. För 2022 var ersättningen drygt 84 000 kronor per helårsstudent för ett examensarbete. Ersättningen för projektkurser och praktikkurser är lägre och motsvarar 75 respektive 50 procent av ersättningen för examensarbeten.

I den interna fördelningsmodellen hanteras alla kurser på samma sätt, oberoende av hur kurserna klassificeras i det nationella ersättningsystemet. Som kompensation för att utbildningsområdet design har en högre ersättning än teknik och naturvetenskap i det nationella systemet får institutionen för arkitektur och byggd miljö en särskild tilldelning av medel.

Huvuddelen av Lunds tekniska högskolas tilldelade utbildningsmedel – ungefär 80 procent – används som ersättning till kurser enligt fördelningsmodellen. Resterande del av utbildningsmedlen fördelas till institutionerna för ett stort antal olika ändamål. Den stora mängden poster och projekt gör det svårt att beskriva fördelningen på ett fullständigt sätt. Men en stor del av medlen fördelas till institutionerna som ersättning för laborativ verksamhet i undervisningen. Till det kommer särskilda infrastrukturmedel.

I fördelningen ingår också utvecklings- och kvalitetsmedel, som fördelas till programledningarna, och medel för att lägga om eller starta upp nya utbildningsprogram. Därutöver görs insatser för att utveckla undervisningens kvalitet. En stor tilldelning görs till en pedagogisk akademi vid tekniska högskolan. Under 2022 får institutionerna en särskild tilldelning för anställda lärare som är antagna till akademien.

Insatser görs också för att öka genomströmningen och bredda rekryteringen till utbildningen. En satsning görs på särskilt stöd för att hjälpa studenter att lyckas på de inledande kurserna i utbildningen, för att överbrygga de skillnader i undervisning som finns mellan gymnasieskola och högskola. För att bredda rekryteringen till tekniska utbildningar erbjuds också särskilt stöd i ämnet matematik vid några gymnasieskolor i Skåne. Ett samverkansprojekt som får tilldelning av utbildningsmedel är vattenhallen, som bland annat anordnar utställningar om aktuell teknikutveckling och vetenskaplig forskning.

Delar av verksamheten har särskilda behov av lokaler och utrustning. Eftersom trafikflyghögskolan har höga lokalkostnader för hangarer får den ett extra stöd. Den utbildning som bedrivs i Helsingborg stöds också på olika sätt. Tilldelningen för resor- och merkostnader från universitetet fördelas direkt till de berörda institutionerna, liksom ett särskilt tillskott till institutionen för datavetenskap för att stimulera utbildningen. Därutöver skjuter tekniska högskolan till medel och avsätter dessutom resurser för service och hyra av lokaler i Helsingborg.

Under 2022 används dessutom delar av myndighetskapalet för att finansiera satsningar inom utbildningsverksamheten.

Tekniska fakulteter vid Linnéuniversitetet och Malmö universitet

I undersökningen ingår också de tekniska fakulteterna vid Linnéuniversitetet och Malmö universitet. Som vi redan sett tillämpar fakulteten för teknik och samhälle vid Malmö universitet samma modell internt som

universitet centralt. Deras resursfördelning behandlas därför inte särskilt här.

Inom fakulteten för teknik vid Linnéuniversitetet tillämpas ett system som bygger på avräkning mot de nationella prislapparna, enligt samma modell som universitetet centralt använder. De tillgängliga medlen fördelas internt i dialog mellan dekan och prefekterna. I dialogen görs en uppföljning av det gångna året och hur väl institutionerna har uppfyllt sitt uppdrag.

Sedan 2012 finns på Linnéuniversitetet en modell för omfördelning mellan så kallade våta och torra ämnen. Det innebär att en omfördelning sker för samtliga tekniska och naturvetenskapliga prislappar enligt ett system för våt och torr klassificering. Systemet innebär att kurser i ämnen som kräver laboratorieutrustning ("våta" ämnen) ges en högre ersättning än kurser i ämnen som inte kräver laboratorieutrustning ("torra" ämnen). Omfördelningen räknas om var tredje år. Däremellan är värdena frysta.

Fördelning inom lärarutbildningen

Inom lärarutbildningen fördelas resurser på ett delvis annat sätt. Lärarutbildningen utgör en stor del av utbildningen vid många lärosäten och är ekonomiskt betydelsefull genom sin storlek. Samtidigt skiljer sig framför allt ämneslärarutbildningen från många andra utbildningar genom att den berör många olika enheter inom lärosätena och därmed inte alltid enkelt kan inordnas i en fakultetsorganisation. Det skapar behov av särskilda lösningar i planering och organisation.

Hur resurserna fördelas beror i hög grad på hur lärarutbildningen är organiserad. Vi har studerat fördelningen av utbildningsmedel inom lärarutbildningen vid tre lärosäten: Malmö universitet, Uppsala universitet och Linnéuniversitetet. Inom Malmö universitet och Uppsala universitet finns särskilda fakulteter som ansvarar för lärarutbildningen – fakulteten för lärande och samhälle vid Malmö universitet, respektive fakulteten för utbildningsvetenskaper, som ligger under vetenskapsområdet för humaniora och samhällsvetenskap vid Uppsala universitet. Vid Linnéuniversitetet är det i stället en särskild nämnd, som inte ingår i linjeorganisationen, som ansvarar för lärarutbildningen. På central nivå tillämpar Malmö universitet och Uppsala universitet båda resursfördelningssystem som bygger på interna takbelopp. Det innebär att båda fakulteterna har åtaganden som innebär att de ska producera utbildning som motsvarar ett visst värde i det nationella systemet.

Internt har de organiserat lärarutbildningen på olika sätt. Fakulteten för lärande och samhälle vid Malmö universitet bedriver huvuddelen av utbildningen i egen regi inom fakulteten. Det skiljer sig från hur lärarutbildningen är organiserad vid många andra lärosäten. En beställarorganisation som spänner över hela eller stora delar av lärosätet är vanligare vid universitet med flera fakulteter. Inom Uppsala universitet beställer

fakulteten för utbildningsvetenskaper på detta sätt stora delar av kurser i lärarutbildningen från andra fakulteter vid universitetet. Inom Linnéuniversitetet är det i stället den särskilda nämnden – nämnden för lärarutbildningen – som fyller den funktionen. Nämnden ingår inte i linjeorganisationen vid universitetet, utan ger utbildningsuppdrag till de olika fakulteterna.

Lärarutbildningen vid Uppsala universitet

Skillnaderna i organisation avspeglar sig i resursfördelningen inom lärarutbildningarna. Fakulteten för utbildningsvetenskaper vid Uppsala universitet består endast av en institution – institutionen för pedagogik, didaktik och utbildningsstudier. Omkring en tredjedel av utbildningen inom lärarprogrammet bedrivs vid institutioner inom andra fakulteter, till vilka resurser förs vidare. Totalt medverkar nitton institutioner vid sex fakulteter i lärarprogrammen. Dessutom avsätter fakulteten medel för fristående kurser inriktade mot lärare och lärarstuderande, masterprogram samt medverkan i sociologiprogrammet.

De institutioner som deltar i lärarutbildningen tilldelas utbildningsuppdrag av fakulteten, uttryckt i helårsstudenter. I fördelningen av utbildningsresurser tillämpas ett system med årsstudieplatsersättningar. De består av dels ersättning för registrerade studenter, dels ersättning för beräknade prestationer. Medlen fördelas till kurser vid uppdragsmottagande institutioner. Årsstudieplatsersättningen uttrycks som en prislapp per helårsstudent. Den har sin grund i ersättningsbeloppen i det nationella systemet, med avdrag för att fakulteten ska kunna göra övergripande satsningar. Nivåerna i det nationella systemet styr dock inte helt tilldelningen.

En viss omfördelning görs mellan olika ämnen. Inom hela vetenskapsområdet humaniora och samhällsvetenskap görs till att börja med en omfördelning till språkvetenskapliga utbildningar eftersom undervisningsgrupperna där är små. Det avspeglas också i fakultetens ersättning till kurser inom lärarutbildningen – de kurser som ges vid språkvetenskapliga fakulteten har en högre ersättning än kurser inom humaniora, teologi och samhällsvetenskap. Inom språkvetenskap tilldelas kurser i lingvistik och filologi högre ersättning än engelska och moderna språk. Hänsyn tas också i andra fall till hur resurskrävande undervisningen är. Exempelvis är ersättningen som fakulteten ger till kurser inom teknisk-naturvetenskaplig fakultet differentierad. Matematik ges samma ersättning som kurser inom humaniora och samhällsvetenskap. Kurser inom kemi och biologi har högre ersättning än bland annat fysik.

Tabell 2. Ersättning till institutioner inom andra fakulteter och årsstudieplatsersättning inom lärarutbildningen 2022.

Fakultet och ämne	
<i>Teknisk-naturvetenskapliga fakulteten</i>	
Matematik	47 482
Datavetenskap	59 475
Fysik	71 657
Kemi	91 877
Biologi	91 345
<i>Samhällsvetenskapliga fakulteten</i>	
Statsvetenskap, sociologi, företagsekonomi, nationalekonomi m.m.	47 482
Geografi	60 855
Hem- och konsumentkunskap och kostvetenskap	80 307
<i>Historisk-filosofiska fakulteten</i>	
Filosofi	47 482
Historia	47 482
Litteraturvetenskap	47 482
<i>Språkvetenskapliga fakulteten</i>	
Nordiska språk	50 803
Engelska	50 803
Moderna språk	50 803
Lingvistik och filologi	58 408
<i>Teologiska fakulteten</i>	
Teologi	47 482
<i>Övrigt</i>	
VFU-kurser	56 055
<i>Fakulteten för utbildningsvetenskaper</i>	
Fristående kurser och masterprogram (HSTJ)	47 482
Kurser inom lärarprogrammen	61 454
VFU-kurser	56 055

För fördelning av medel till de kurser inom lärarprogrammen som ges inom fakulteten, vid institutionen för pedagogik, didaktik och utbildningsstudier, används två olika prislappar: en för verksamhetsförlagd utbildning och en för övriga kurser. I det nationella systemet har den verksamhetsförlagda utbildningen inom lärarutbildningen sedan 2013 ett eget ersättningsbelopp. En del av ersättningen betalas ut till skolhuvudmännen enligt ramavtal för den verksamhetsförlagda utbildningen. Anslutna till Uppsala universitet finns också partnerskolor och partnerförskolor – övningskolor och övningsförskolor – som har som syfte att öka kopplingarna mellan utbildningen och praktiken i skolorna.

Lärarutbildningen vid Malmö universitet

En annan organisation och resursfördelning har lärarutbildningen vid Malmö universitet, vid fakulteten för lärande och samhälle. Till skillnad

från organisationen vid Uppsala universitet – som spänner över stora delar av universitetet – bedrivs huvuddelen av lärarutbildningen inom fakulteten. Det finns sex institutioner som svarar för olika delar i programmen och ett centrum för akademiskt ledarskap.

I likhet med andra fakulteter vid Malmö universitet tilldelas fakulteten för lärande och samhälle ett ansvarsbelopp som beslutas av universitetsstyrelsen. Det innebär också vad gäller lärarutbildningen ett uppdrag att producera helårsstudenter och helårsprestationer i en omfattning som ligger så nära detta belopp som möjligt. Internt inom fakulteten fördelas uppdraget att producera studenter vidare till institutionerna tillsammans med medföljande resurser.

Resursfördelningen utgår från en prognos för antalet studenter på olika kurser inom fakulteten. Studentprognosen baseras på förväntade antagningsvolymen och förväntad genomströmning av redan antagna programstudenter. Under budgetarbetet skickas den på remiss till institutionsledningarna. Den fastlagda studentprognosen ligger sedan till grund för fördelningen av utbildningsmedel till institutionerna. Det sker genom att prognostiserat antal helårsstudenter multipliceras med en fakultetspris-lapp, vilket ger en bruttotilldelning till varje kurs. Till grund för ersättningen för helårsprestationer ligger ett treårigt genomsnitt av fakultetens prestationsgrad per utbildningsområde.

Internt inom fakulteten används de nationella ersättningsbeloppen till olika utbildningsområden som utgångspunkt i resursfördelningen, efter avdrag för fakultetsgemensamma åtaganden. Om studentprognosen visar på en överproduktion eller underproduktion totalt sett i förhållande till fakultetens uppdrag justeras de interna prislapparna så att hela anslaget fördelas ut till institutionerna.

Om en institution under året visar sig få fler eller färre – alternativt dyrare eller billigare – studenter än prognosticerat görs ingen ny avräkning. Det betyder att institutionerna i regel inte behöver betala tillbaka medel till fakulteten om de underproducerat. Inte heller ersätts de vid överproduktion.

Det sker dock en viss omfördelning från stora kurser till mindre, liknande den som görs vid Lunds tekniska högskola. Programkurser inom lärarutbildningar med få studenter, där samläsning inte är möjlig, får en förstärkning för att en god kvalitet ska kunna upprätthållas. Eftersom dessa kurser är ojämnt fördelade mellan institutionerna sker en omfördelning på fakultetsnivå. Förstärkningen innebär att minsta ersättning för en kurs om 15 poäng är 200 000 kronor. Inom Malmö universitet har rektor beslutat att prioritera internationella magister- och masterutbildningar. De får samma minsta ersättning. Därutöver förstärks ersättningsbeloppen för examensarbeten inom humaniora och samhällsvetenskap så att de motsvarar den interna ersättningen för utbildningsområdet undervisning (som är högre).

Inledande kurser i lärarutbildningen får en extra tilldelning. De ska användas för en introduktion till högskolestudier inom ramen för den första kursen på programmet.

Lärarutbildningen vid Linnéuniversitetet

Ett tredje sätt att organisera lärarutbildningen finns vid Linnéuniversitetet. Där är det en särskild nämnd – nämnden för lärarutbildningen – som ansvarar för planering och fördelning av resurser inom lärarutbildningen. Nämnden ingår inte i universitetets linjeorganisation, utan fungerar som beställare och ger utbildningsuppdrag till fakulteterna.

Utbildningsuppdraget och fördelningen av medel mellan fakulteterna görs med ett antal parametrar. För fördelningen av utbildningsuppdrag är tillgången till platser i den verksamhetsförlagda utbildningen den kritiska faktorn. Men planeringen görs också utifrån bland annat studenternas intresse för utbildningen genom söktrycket till de olika programmen. I fördelningen av medel är också kvarvaron en viktig faktor.

Några iakttagelser

Det nationella systemet för resurstilldelning för utbildning på grundnivå och avancerad nivå och avräkningen inom det har stor inverkan på hur lärosätena internt styr verksamheten och fördelar resurser. Det gäller i synnerhet på den centrala nivån. De fem universitet som vi undersökt tillämpar dock delvis olika system för att internt fördela utbildningsmedlen. De varierar i sin uppbyggnad, men de grundläggande principerna är till stora delar desamma och ligger i linje med hur det nationella systemet fungerar.

Utformningen av systemen är anpassade till lärosätenas organisation. De universitet som har fakulteter i sin linjeorganisation tillämpar alla system som bygger på interna takbelopp i någon form. Beteckningarna skiljer sig mellan lärosätena – de kallas interna takbelopp, ansvarsbelopp eller utbildningsuppdrag – men deras funktion påminner om hur det nationella systemet är uppbyggt. På samma sätt som lärosätena får takbelopp från staten, får fakulteterna inom universiteten takbelopp eller motsvarande från universitetet centralt. De utgör det belopp som fakulteterna årligen ska producera utbildning för. Inom ramen för de interna takbeloppen förväntas sedan fakulteterna prioritera och dimensionera utbildningsutbudet utifrån universitetens mål och strategier.

Utgångspunkten är att fakulteterna ska producera utbildning i en omfattning som innebär att de interna takbeloppen utnyttjas fullt ut. Det innebär att universitetet också når upp till sitt takbelopp i det nationella systemet. Normalt motsvarar de interna takbeloppen sammantagna universitetets takbelopp, som dess utbildningsanslag räknas av mot i det nationella systemet. En skillnad mellan lärosätenas interna system och det nationella systemet, är att fakulteterna inte har möjlighet att spara

överproduktion och outnyttjat anslag mellan åren. I de flesta fall finns inte något automatiskt krav på återbetalning vid underproduktion. I stället kan takbeloppen fördelas om vid upprepad underproduktion.

Luleå tekniska universitet, som inte har fakulteter i linjeorganisationen, tillämpar en delvis annorlunda modell, med starkare central styrning av institutionernas utbildningsportfölj. Institutionerna är vid Luleå tekniska universitet direkt underställda rektor och den centrala universitetsledningen. Hela resursfördelningen sker därför på lärosätetsnivå, direkt till institutionerna. Det innebär att den resurstilldelning som vid de andra universiteterna sker i två steg eller flera, vid Luleå tekniska universitet görs i ett enda. Institutionerna tilldelas inga interna takbelopp, utan beslut om utbildningsutbud och dimensionering fattas centralt vid lärosätet, efter förslag från fakultetsnämnderna.

Samtliga undersökta lärosäten gör avsättningar på central nivå för gemensamma ändamål inom utbildning på grundnivå och avancerad nivå och strategiska satsningar. De lärosäten som tillämpar interna takbelopp gör ett procentuellt avdrag från fakulteternas tilldelning. Storleken på det procentuella avdraget varierar mellan omkring tre och fem procent. Till det kommer avdrag för gemensamma åtaganden på fakultetsnivå, men de är betydligt mindre. Luleå tekniska universitet – som fördelar medel direkt till verksamheten vid institutionerna – gör i stället en något större central avsättning från de medel som fördelas ut till institutionerna.

De centralt avsatta medlen används för åtaganden och uppdrag inom utbildningen på grundnivå och avancerad nivå som inte direkt bidrar till den avräkning som universitetet gör mot takbeloppet. De används också till gemensamma prioriteringar och satsningar inom universitetet. Också de medel som satts av centralt fördelas till stor del ut till fakulteterna och institutionerna – där verksamheten huvudsakligen bedrivs – men fördelningen görs vid sidan om den ordinarie huvudströmmen av anslagsmedel.

På fakultetsnivån är variationen i fördelningsmodeller större. Det gäller inte bara mellan olika lärosäten, utan mellan olika fakulteter vid samma lärosäte. Flera fakulteter tillämpar modeller som liknar den som universitetet centralt i sin interna fördelning till institutionerna, medan andra har egna system. Detta speglar fakulteternas funktion och ställning inom universiteten. Universitetens centrala fördelningssystem ska vara generella och kunna användas för att fördela resurser till verksamheter med skilda förutsättningar och behov. Inom fakulteterna finns däremot större möjligheter att utforma system som är anpassade till utbildningens behov inom olika områden. Det speglar också den styrande effekt som det nationella ersättningssystemet har på lärosätenas interna fördelning av resurser. I den centrala fördelningen av utbildningsmedel mellan fakulteterna är det svårt för universitetens ledningar att fördela resurser på ett sätt som tydligt avviker från tilldelningen i det nationella systemet.

Inom fakulteterna – i deras fördelning till institutionerna – är det vanligare med omfördelningar av resurser mellan ämnen och utbildningsområden baserat på behov i undervisningen. Flera av de undersökta naturvetenskapliga och tekniska fakulteterna fördelar om resurser efter behovet av laborativ utrustning och andra resurser i undervisningen. Det görs på något olika sätt, men gemensamt för dem är en differentiering mellan olika kurser eller ämnen beroende på hur resursintensiv undervisningen är. Det påverkar sedan institutionernas tilldelning. Lunds tekniska högskola fördelar dessutom medel efter kursernas storlek – mindre kurser får i genomsnitt en högre tilldelning per student än större kurser. Även inom lärarutbildningen vid Malmö universitet sker en viss omfördelning från stora kurser till mindre.

De undersökta fakulteterna inom humaniora och samhällsvetenskap gör inte omfördelningar på samma sätt. En anledning är sannolikt att tilldelningen till aktuella utbildningsområden är lägre, vilket minskar utrymmet för omfördelningar. Flera lärosäten gör omfördelningar till utbildning i språkämnen, men det sker då inte inom fakulteterna utan högre upp i organisationen. Inom Uppsala universitet gör vetenskapsområdet för humaniora och samhällsvetenskap en omfördelning från samtliga fakulteter till den språkvetenskapliga fakulteten, för att förstärka tilldelningen till universitetets språkutbildningar. Också Linnéuniversitetet gör en omfördelning till språkutbildning i universitetets centrala fördelning till fakulteterna. Luleå tekniska universitet tillämpar en särskild, högre prislapp för kurser i språkämnen.

De fakulteter som inte tillämpar takbelopp internt dimensionerar utbildningen genom centrala beslut. Det gäller exempelvis inom Lunds tekniska högskola, där en stor del av utbildningen bedrivs inom civilingenjörsutbildningen och andra tekniska utbildningsprogram. Det innebär att institutionerna inte har någon större roll i dimensioneringen. På motsvarande sätt dimensioneras lärarutbildningarna. Inom universiteten skiljer sig framför allt ämneslärarutbildningen från många andra utbildningar genom att den berör många olika delar av universitetet. Det skapar behov av särskilda lösningar i planering och organisation.

Forskning och utbildning på forskarnivå

Fördelningen av medel till forskning och utbildning på forskarnivå vid universitet och högskolor görs huvudsakligen baserat på historisk tilldelning. Ett delvis prestationsbaserat resurstilldelningssystem används sedan 2009. Regeringen införde då en nationell modell genom vilken nya medel till forskning och utbildning på forskarnivå fördelas till, och i viss utsträckning omfördelas mellan, lärosäten efter två kvalitetsindikatorer: externa medel samt vetenskaplig produktion i form av publicering och citeringar. I modellen ingår också att lärosätena säkerställs en viss minimiresurs baserat på lärosätets omfattning av utbildning på grundnivå och avancerad nivå. Till skillnad från utbildning på grundnivå och avancerad nivå görs ingen avstämning av utförda prestationer vid slutet av året, utan lärosätena kan alltid avräkna hela anslaget för forskning och utbildning på forskarnivå.

Det senaste decenniet har modellen använts på olika sätt av olika regeringar. För närvarande pågår återigen en diskussion om ett nytt system som ska ersätta den tidigare modellen. Något beslut om ny modell är inte fattat.

Internt kan lärosätena fritt använda de tilldelade anslagsmedlen till forskning och forskarutbildning inom olika forskningsområden. Jämfört med inom utbildning på grundnivå och avancerad nivå kommer vi att se att den nationella resurstilldelningsmodellen har haft en mer begränsad betydelse för lärosätenas interna resursfördelning. Inom de stora universiteten är det i stället fakulteterna och deras historiska tilldelning av forskningsmedel som till stor del sätter ramarna för den interna resursfördelningen.

I det här kapitlet behandlas lärosätenas interna fördelningsmodeller inom forskning och utbildning på forskarnivå. Det inleds med en kort beskrivning av det nationella systemet och hur det utvecklats sedan 1990-talet som bakgrund. Diskussionen om lärosätenas modeller inleds med en beskrivning av fördelningen på central nivå. Därefter diskuteras fakulteternas modeller. Avslutningsvis görs några iakttagelser.

Kort om nationell resurstilldelning

1993 års universitets- och högskolereform innebar att resurstilldelningen för grundutbildningen blev helt prestationsbaserad i den meningen att lärosätena behövde producera utbildning av en viss omfattning för att kunna avräkna utbildningsanslagen. Fördelningen av forskningsmedel

berördes däremot inte i någon större utsträckning av reformen. Något prestationsbaserat system motsvarande det inom grundutbildningen infördes inte. De förändringar som gjorts i hur staten fördelar medel till forskning och forskarutbildning har skett senare och de har inte heller varit lika genomgripande som inom grundutbildningen.

En stor förändring som genomfördes i slutet av 1990-talet var att fakulteterna upphörde som grund för tilldelning av forskningsmedel från staten. Tidigare var det endast universitet och högskolor med fakultetsorganisation som tilldelades fasta forskningsresurser. Fakulteter som tilldelningsgrund för resurserna innebar att staten genom anslagstilldelningen styrde forskningens inriktning och dimensionering. Staten beslutade också om vid vilka lärosäten som forskning och forskarutbildning inom olika områden skulle bedrivas.

Efter avregleringen beslutade staten fortsatt om hur forskningsmedlen skulle fördelas mellan olika områden, men uppdelningen gjordes i vidare termer än tidigare. Förändringen innebar att fakultetsområdena ersattes av fyra bredare vetenskapsområden: humanistiskt-samhällsvetenskapligt, medicinskt, naturvetenskapligt och tekniskt. Vetenskapsområdena skulle, liksom fakultetsområdena tidigare, ligga till grund för statens tilldelning av resurser till forskning och forskarutbildning. Tilldelningen till vetenskapsområden upphörde 2009. Det innebar att staten inte längre styrde till vilka områden som forskningsmedlen skulle användas.

Första gångerna som en form av prestationsbaserad tilldelning av forskningsmedel gjordes var 2007 och 2008. Då skedde fördelningen av nya anslagsmedel baserat på lärosätenas tilldelning av externa medel från forskningsråden. Efter förslag i den forskningspolitiska propositionen 2008 infördes 2009 en mer utvecklad modell som byggde på två kvalitetsindikatorer: lärosätenas förmåga att attrahera externa forskningsmedel och deras vetenskapliga produktion (publiceringar och citeringar). De två indikatorerna gavs lika vikt. För att stärka forskningsanknytningen i utbildningen på grundnivå och avancerad nivå ingick i modellen att lärosätena tilldelades en viss minimiresurs baserat på utbildningens omfattning.

Reformen innebar att staten formulerade principer för tilldelningen av forskningsmedel till universitet och högskolor. Fram till dess hade fördelningen av medel baserats på tidigare tilldelning och politiska beslut, men det skulle nu ske med hjälp av indikatorer i en fastlagd modell. Endast nya medel, det vill säga anslagshöjningar, fördelades till en början genom modellen. Senare infördes en viss omfördelning av anslagsmedel mellan lärosäten för att öka modellens genomslag. Huvuddelen av anslagen till forskning och utbildning på forskarnivå vid universitet och högskolor fördelas dock fortfarande på historisk grund och politiska beslut. Reformen innebar alltså inte samma genomgripande förändring av resurstilldelningsmodellen som inom grundutbildningen 1993.

Sedan nuvarande modell infördes 2009 har den tillämpats på olika sätt av olika regeringar, bland annat avseende omfördelning av forskningsmedel mellan lärosäten. Men det har inte gjorts några stora förändringar i de två indikatorer som medlen fördelas efter – de har varit desamma hela perioden. I fördelningen avseende 2018 och 2020 gjordes en tilldelning utifrån lärosätenas samverkan med det omgivande samhället, som en tredje kvalitetsindikator. Samverkan ingick inte vid fördelningen avseende 2021, som utgick från de två ursprungliga indikatorerna, det vill säga externa medel och vetenskaplig produktion. En annan förändring är att det minimibelopp som lärosätena garanteras baseras på utbildningens omfattning har höjts vid flera tillfällen.

Det förekommer också att anslagshöjningar fördelas utanför modellen. I anslagen till forskning och utbildning på forskarnivå ingår för flera lärosäten medel till strategiska forskningsområden, som utlysts och fördelats i konkurrens mellan lärosätena enligt en ordning som presenterades i den forskningspolitiska propositionen 2008. De är undantagna i beräkningarna i den nationella modellen och behandlas också på särskilt sätt i lärosätenas interna resursfördelning. Staten beslutar ibland om höjda anslag till vissa lärosäten, exempelvis i samband med att högskolor ombildas till universitet. I samband med ombildningen till universitet 2018 fick Malmö universitet ett höjt basanslag för att bygga upp sin forskning och utbildning på forskarnivå.

Fördelning på central nivå

Det nationella resurstilldelningssystemet har inte haft samma tydliga genomslag internt inom lärosätena inom forskning och utbildning på forskarnivå som inom utbildning på grundnivå och avancerad nivå. De studerade universiteten tillämpar alla prestationsbaserade system i sin interna fördelning av forskningsresurser, men variationen i system och modeller är större än i den interna fördelningen av utbildningsresurser.

Som vi nämnt tidigare omfattar verksamhetsplaner och budgetbeslut både utbildning och forskning. Den högsta organisatoriska nivån beslutar om fördelningen av forskningsmedel till den nivå som organisatoriskt är närmast underordnad. De mottagande enheterna inom lärosätena är desamma som inom utbildning. Det innebär att universitetsstyrelsen vid Uppsala universitet först gör en fördelning till de tre vetenskapsområdena, innan medlen därefter går vidare till fakulteterna.²² Inom Luleå tekniska universitet fördelas medel från den centrala nivån direkt till institutionerna. För övriga lärosäten beslutar universitetsstyrelsen om fördelning till fakulteterna, som sedan fördelar medel vidare till institutioner och motsvarande.

---

²² Vetenskapsområdet för teknik och naturvetenskap sammanfaller med teknisk-naturvetenskapliga fakulteten.

Innan medlen fördelas vidare i organisationen – till vetenskapsområden, fakulteter eller institutioner – gör universiteten avsättningar på central nivå. Liksom inom utbildning på grundnivå och avancerad nivå handlar det om medel som används till gemensamma ändamål inom universiteten och till strategiska satsningar i verksamheten. Dessutom avsätter styrelserna medel till rektors förfogande.

Universitetens centrala avsättningar

De avsättningar som görs inom forskning och utbildning på forskarnivå är relativt sett större än de som görs inom utbildning på grundnivå och avancerad nivå.

Storleken på avsättningarna varierar dock mellan lärosätena. I relation till verksamhetens storlek görs mindre avsättningar vid de stora universiteten. Lunds universitet, som har ett forskningsanslag på mer än två miljarder kronor, gör centrala avsättningar för riktade ändamål på omkring tio procent. Uppsala universitet sätter av medel i samma storleksordning, om man räknar samman universitetets centrala avsättningar och de medel som fördelas strategiskt efter universitetets egna kvalitetsbedömningar. Det är betydligt högre andelar än inom utbildning på grundnivå och avancerad nivå, där de centrala avsättningarna uppgår till omkring tre eller fyra procent. I ungefär samma omfattning gör också Linnéuniversitetet centrala avsättningar för forskning och utbildning på forskarnivå. Relativt sett större centrala avsättningar görs vid Luleå tekniska universitet och Malmö universitet. Vid båda lärosätena används tjugo procent eller mer av forskningsanslaget till gemensamma ändamål och strategiska satsningar. En stor del av de strategiska medel som lyfts av går sedan ut till fakulteter och institutioner som riktade medel för olika projekt och satsningar.²³

Det är viktigt att komma ihåg att andelarna inte är helt jämförbara eftersom modellerna och principerna för hur medel fördelas, liksom den interna organisationen, varierar mellan lärosätena.

De stora universiteten – Uppsala och Lund

De medel som universitetsstyrelsen sätter av centralt används till olika ändamål. Vid Uppsala universitet sätter styrelsen till att börja med årligen av medel till rektors förfogande för universitetsgemensamma strategiska ändamål. Dessa medel används bland annat till löpande satsningar under året och utveckling av verksamheten. Det handlar vanligen om startkapital i olika initieringsfaser. Normalt förutsätter satsningarna en

---

²³ Vid Luleå tekniska universitet ska minst 70 procent av forskningsanslaget vara volymbaserat och fördelas ut till institutionerna och minst 12 procent användas strategiskt inom lärosätet. Resterande del används till gemensamma åtaganden inom forskning och utbildning på forskarnivå. För 2022 uppgick den andel som fördelades volymbaserat till institutionerna till 79 procent. Malmö universitet fördelade det senaste året 76 procent av forskningsanslaget till institutionerna, medan resterande del användes till att finansiera gemensamma åtaganden och strategiska satsningar. Från 2024 ska andelen till gemensamma åtaganden och satsningar minska till 20 procent.

samfinansiering av medel från områdesnämnder eller fakultetsnämnder och institutioner. En stor del går till etablering och uppstart av olika centrumbildningar vid universitetet.

I de centrala avsättningarna för gemensamma strategiska ändamål ingår också finansiering av den universitetsgemensamma delen av nationellt relevant forskningsinfrastruktur. En grundprincip vid Uppsala universitet är att de olika vetenskapsområdena finansierar sin egen infrastruktur. I vissa fall sker en samfinansiering med universitetsgemensamma medel. Det handlar om stora åtaganden där regeringen vill se en finansiering från universitetens sida. Det handlar också om finansiering av vetenskaplig infrastruktur där Uppsala universitet tar ett stort nationellt ansvar.²⁴

Lunds universitet gör på samma sätt avsättningar på central nivå för riktade ändamål. Precis som vid Uppsala universitet sätter universitetsstyrelsen av medel till rektors disposition. Det handlar till att börja med om strategiska forskningsmedel som styrelsen har reserverat för gemensamma prioriteringar och fakultetsövergripande satsningar. De kan också användas för oförutsedda kostnader och kostnader utan naturlig hemvist. En del av de ökade forskningsmedlen som Lunds universitet tilldelades 2021 har satts av för gemensam användning. Huvuddelen används till ett forskningsprogram för excellens med fokus på hållbar utveckling som löper under perioden 2022–2025.

En stor del av medlen är avsatta för infrastruktur. Precis som Uppsala universitet samfinansierar Lunds universitet viss gemensam och fakultetsövergripande forskningsinfrastruktur på central nivå. Det handlar både om gemensam finansiering av lokal infrastruktur vid universitet och om nationella forskningsinfrastruktursamarbeten där universitetet är en part. Forskningsnämnden bereder förslagen, medan rektor fattar beslut om finansieringen.

En del storskalig forskningsinfrastruktur finansieras i särskild ordning och har egna organisatoriska former. Den nationella forskningsanläggningen MAX IV-laboratoriet, som Lunds universitet är värd för, får liksom fakulteterna en egen ramtilldelning ur forskningsanslaget. Laboratoriet regleras genom en särskild förordning och är organisatoriskt inrättat under rektorsämbetet. På samma sätt är bland annat kultur- och museiverksamheten vid Lunds universitet organiserad och finansierad. European Spallation Source (ESS) är en internationell forskningsanläggning som är förlagd till Lund, men som organisatoriskt är skild från universitetet. En del av den svenska finansieringen har kommit från forskningsanslaget till Lunds universitet. Internt har universitetet löst det genom att årligen avdela riktade medel i resursfördelningen. 2022 är sista året som medel sätts av till ändamålet.

---

²⁴ I de här kategorierna ligger universitetets medverkan i den nationella infrastrukturen för storskaliga beräkningar (SNIC), synkrotronljusanläggningen MAX IV och utvecklingsarbete i anslutning till forskningsanläggningen ESS.

Den minskade finansieringen har frigjort medel inom universitetets forskningsanslag, som tillfälligt används för strategiska satsningar. Under perioden 2022–2025 beslutar rektor om fördelningen av medlen, som ska användas till universitetens gemensamma satsningar, som till exempel utveckling av den internationella forskningsexcellensen. Efter 2025 ska de finnas tillgängliga för finansiering av ökade lokalkostnader.

Utöver medel till rektors förfogande och universitetens gemensam finansiering av nationell och lokal infrastruktur, gör både Uppsala universitet och Lunds universitet centrala avsättningar för andra ändamål. Det handlar ofta om finansiering som på olika sätt har som syfte att förändra verksamheten och öka kvaliteten.

Uppsala universitet fördelar en del av basanslaget – motsvarande två och en halv procent – utifrån universitetets egna kvalitetsbedömningar. Dessa medel utgör en egen post i verksamhetsplanen, vid sidan om det som universitetet betecknar som centrala avsättningar, och fördelningen görs av universitetsstyrelsen.²⁵ En stor del av medlen som fördelas utifrån universitetets egna kvalitetsbedömningar, drygt hälften, används till samfinansiering av forskningsbidrag från Wallenbergstiftelserna – Wallenberg Fellows och Wallenberg Scholars – samt bidrag från Europeiska forskningsrådet.²⁶ Syftet är att utveckla universitetets forskningsexcellens och starka förmågan att attrahera prestigefulla forskningsbidrag i internationell konkurrens. Därutöver görs en satsning på meriteringsanställningar för att öka antalet biträdande universitetslektorer, som en del i utvecklingen av universitetets karriärsystem. Satsningen pågår till 2024.

En mindre del av medlen som fördelas efter universitetens egna kvalitetsbedömningar används till finansiering av internationella samarbeten. Fram till och med 2022 pågick ett internationellt gästforskarprogram, som syftade till att underlätta rekryteringen av internationellt framstående forskare. Inom programmet delades finansieringen mellan universitet, områdes- eller fakultetsnämnderna och institutionerna. Vid rekrytering av gästprofessor av underrepresenterat kön stod universitetet för hela kostnaden med gemensamma medel. Eftersom det fanns balanserade medel sedan tidigare gjordes ingen avsättning till programmet i resursfördelningen för 2022.

En del av de centrala avsättningarna vid Uppsala universitet används till särskilda uppdrag, som har sin grund i tidigare regeringsbeslut. Uppsala universitet är värdunderuniversitet för Swedish Collegium for Advanced Study (SCAS), som bildades 1995 som ett nationellt institut för avancerade studier, huvudsakligen inom humaniora och samhällsvetenskap. Det

---

²⁵ Totalt 2,5 procent av basanslaget fördelas på detta sätt. Fördelningen efter universitetets egna kvalitetsbedömningar ingick tidigare i den prestationsbaserade fördelningen, men lyftes bort i samband med att modellen gjordes om 2018.

²⁶ Universitetet samfinansierar erhållna ERC-medel samt Wallenberg Fellows och Scholars med 250 000 kronor per år. En engångssumma på 250 000 kronor tilldelas forskare som sökt ERC-medel och fått betyget A, men inte fått finansiering vare sig från ERC eller stiftelser som belönar forskare med betyg A.

regleras i en särskild förordning och ska redovisas särskilt i budgetunderlag och årsredovisning. Medel till institutets verksamhet utgör en del av de centrala avsättningarna. Från de centrala avsättningarna fördelas också medel för en rad andra ändamål, bland annat avvecklingen av The Svedberg-laboratoriet, en språkverkstad för doktorander, sjukkostnader för externfinansierad forskande personal och för forskningsdatalagring inom universitet.

Vid Lunds universitet avsätts också medel centralt för ett stort antal riktade ändamål. Liksom Uppsala universitet finansierar Lunds universitet gästprofessorer av underrepresenterat kön, som en del av en satsning på jämställdhet och likabehandling inom lärosätet. I likhet med Uppsala universitet används centrala medel också för samfinansiering av forskare som har utnämnts till Wallenberg Academy Fellows. Dessutom sätter Lunds universitet av stimulansmedel för internationalisering och stöd till forskare för att söka medel från EU:s ramprogram och Europeiska forskningsrådet (ERC). En stor satsning till och med 2024 har gjorts för att stimulera samarbeten mellan fakulteter och samverka med externa parter. Till satsningen finns forskningsmedel kopplade. Medel för riktade ändamål används också till lokalprojekt, kompensation för hyreskostnader i samband med flytt av verksamhet och till andra ändamål, som exempelvis bostäder till gästforskare och akademiska högtider.

Verksamhet på andra orter

Både Uppsala universitet och Lunds universitet bedriver verksamhet på flera orter och har campus på Gotland respektive i Helsingborg. Det rör flera delar av universiteten och hanteras särskilt i resursfördelningen, för att verksamheten ska prioriteras och berörda enheter inom universiteten ska kompenseras för de merkostnader som uppstår.

Den tidigare högskolan på Gotland övergick 2013 till att bli ett campus inom Uppsala universitet. Sammantaget bedriver ungefär tjugo institutioner utbildning och forskning på Gotland. Inom utbildning på grundnivå och avancerad nivå tilldelas varje vetenskapsområde ett särskilt takbelopp för campusstudenter på Gotland. På motsvarande sätt sker en särskild tilldelning av forskningsresurser. De forskningsmedel som överfördes till Uppsala universitet i och med samgåendet fördelas mellan områdesnämnderna som ett basanslag. Därutöver avsätter universitetet medel för att stödja forskningsprojekt och institutioner i rekryteringen av lärare och forskare. De fördelas av rektor efter förslag från ett särskilt planeringsråd för Campus Gotland. Under 2018–22 förfogar Uppsala universitet över särskilda medel från regeringen i en riktad satsning för att stärka verksamheten på Gotland.

Inom Lunds universitet har styrelsen satt av medel från forskningsanslaget för att stimulera till en sammanflätning av utbildning och forskning vid de fem fakulteter som har verksamhet i Helsingborg. Dessa medel fördelades tillfälligt under 2019–21 men blir permanenta från 2022.

Fördelningen görs direkt till fakulteterna i proportion till antalet studenter i Helsingborg.

Linnéuniversitetet och Malmö universitet

Linnéuniversitetet gör centrala avsättningar med ungefär samma andel av forskningsanslaget som universiteten i Uppsala och Lund. De centrala avsättningarna vid Linnéuniversitetet består av två delar, som vardera motsvarar knappt fem procent av det totala anslaget för forskning och utbildning på forskarnivå.

Den första delen är medel till spetsforskningsmiljöer, så kallade Linnæus university centres (LNUC), som utgör Linnéuniversitetets främsta forskningsmiljöer. Forskningsmiljöerna inrättas efter en process med internationella sakkunniga utifrån angivna bedömningskriterier. De finansieras av fakulteternas anslag och särskilt avsatta medel från universitetsstyrelsen. Beslut om finansiering fattas för en period om fem år. Innan tiden gått ut görs en extern utvärdering på rektors initiativ som ligger till grund för beslut om eventuell ytterligare finansiering.

Den andra delen är medel som reserveras för universitetsövergripande strategiska satsningar och omfördelningar. Det handlar om medel för lärosätets målsättningsarbete, bland annat avseende strategiska rekryteringsprocesser, och medel till kunskapsmiljöer, som är fakultetsövergripande samarbeten inom forskning och utbildning. I avsättningarna ingår också medel för stimulering av internationalisering, universitetsgemensamma projekt och andra strategiska medel.

Relativt sett större avsättningar görs vid Malmö universitet. Under 2022 och 2023 uppgick avsättningarna för gemensamma åtaganden och satsningar inom forskning till 24 procent av det totala anslaget. Därutöver tillkom för 2022 en permanent ökning av universitetets forskningsanslag, som inte fördelades det första året, vilket innebar att de tillgängliga medlen för gemensamma åtaganden och satsningar tillfälligt ökade. Från och med 2024 ska avsättningarna minska till 20 procent av forskningsanslaget. En stor del av medlen går till att finansiera forskningscentrum och forskningsprogram, men även infrastruktur och karriärsatsningar, exempelvis på biträdande lektorer, och andra gemensamma satsningar finansieras genom avsättningarna. Rektor beslutar om hur de medel som universitetsstyrelsen satt av för gemensamma åtaganden och satsningar ska användas.

Fördelning till fakultets- och områdesnämnder

Fördelningen av forskningsmedel från den centrala nivån till fakultetsnämnder och områdesnämnder görs på olika sätt, men de modeller som används har några gemensamma drag. I modellerna försöker universiteten balansera behovet av stabilitet och långsiktighet med incitament för kvalitet och utveckling av verksamheten. De modeller som används på

central nivå ska också fungera tillfredsställande för fördelning av medel till verksamheter med olika förutsättningar. Det sätter ramar för hur modellerna kan utformas.

Fördelning huvudsakligen efter historisk tilldelning

Liksom i det nationella resurstilldelningssystemet är en gemensam grund i alla modeller en tilldelning baserat på den befintliga verksamhetens storlek. Omfattningen av denna komponent varierar dock betydligt. Uppsala universitet, Lunds universitet och Linnéuniversitetet fördelar huvuddelen av medlen vidare till fakulteterna baserat på historisk tilldelning. Det betyder att storleken på tilldelningen av forskningsresurser internt till stor del baserar sig på tidigare års beslut.

En viss omfördelning görs dock mellan fakulteterna. Här tillämpar de tre lärosätena olika system. Lunds universitet har ingen modell för prestationsbaserad omfördelning av medel mellan fakulteterna. Grundprincipen är att alla fakulteter och motsvarande enheter får lika stor ramtilldelning (inklusive pris- och löneomräkning) som föregående år. I stället sker en förändring i balansen genom fördelningen av de anslagshöjningar som lärosätet får vissa år. Hälften av en eventuell höjning av forskningsanslaget fördelar Lunds universitet mellan fakulteterna baserat på deras relativa utbildningsvolym, medan den andra halvan fördelas utifrån historisk tilldelning. Det bidrar till att utvecklingen går i riktning mot en jämnare fördelning av resurser mellan utbildning och forskning. Fakulteter med ett stort antal studenter i utbildning på grundnivå och avancerad nivå i relation till forskningsresurserna får alltså en relativt sett större tilldelning än mer forskningstunga fakulteter.

Det finns inte en formellt fastlagd modell som anger att forskningsmedel ska fördelas på det här sättet. Snarare handlar det om en praxis och en modell som Lunds universitet använt för anslagshöjningar de senaste åren. Från anslagshöjningarna kan också medel reserveras för gemensamma satsningar på universitetsnivå. Under 2021 genomförde staten en större, generell höjning av lärosätenas basfinansiering. Lunds universitet använde hälften av de ökade medlen till en riktad satsning på hållbar utveckling. Den andra hälften fördelades mellan fakulteterna baserat på historisk tilldelning och utbildningsvolym. En del av de medel som fördelas till fakulteterna är öronmärkta för vissa ändamål. Det handlar bland annat om medel för finansiering av olika centrumbildningar inom universitetet och stimulansmedlen för verksamheten i Helsingborg.

Lunds universitet är ett undantag genom att inte använda indikatorer för omfördelning av medel. De övriga lärosätena tillämpar alla någon form av prestationsbaserad fördelning på central nivå, med indikatorer för forskningskvalitet. Hur stor andel som fördelas om med indikatorer varierar.

Uppsala universitet införde en prestationsbaserad fördelningsmodell 2012, i samband med att det nationella resurstilldelningssystemet gjordes om. Nuvarande system infördes 2018. Uppsala universitets modell innebär att 7,5 procent av basanslaget fördelas baserat på prestation med tre kvalitetsindikatorer: externa medel, publicering och citeringar samt examina i forskarutbildningen. Syftet är att ge tydliga signaler om i vilka dimensioner som verksamheten ska stärkas och att stimulera till kvalitetsutveckling. Utgångspunkten är att modellen ska ge goda incitament för att utveckla verksamheten.

En del i bakgrunden till förändringen 2018 var att den tidigare ordningen ensidigt upplevdes gynna vissa vetenskapsområden. I systemet har det ingått två indikatorer för externa medel respektive publicering och citering. Tidigare fanns en indikator om externa medel från Vetenskapsrådet, men den utgick i samband med att Uppsala universitet gjorde om modellen 2018. I stället tillkom examina i forskarutbildningen som tredje indikator. Förändringen gjordes för att undvika dubbelräkning, eftersom medel från Vetenskapsrådet också ingick i indikatorn för externa medel. Det gynnade vetenskapsområden med stor externfinansiering. Samtidigt ville universitetsledningen ge en tydlig signal om forskarutbildningens betydelse som centralt uppdrag för universitetet. Bakgrunden var att forskarutbildningens omfattning hade minskat. En annan förändring var att de medel som fördelas efter universitetets egna kvalitetsbedömningar lyftes ut ur modellen och lades som egen post i verksamhetsplanen.

Linnéuniversitetet tillämpar en snarlik modell. Inom universitetet fördelas medel till fakultetsnämnder huvudsakligen baserat på historisk tilldelning. För att ge incitament till kvalitetsutveckling omfördelas 7,5 procent, det vill säga samma andel som vid Uppsala universitet, med tre kvalitetsindikatorer: externa medel, vetenskapliga publiceringar (bibliometri) och publicering enligt open access. För 2022 höjdes omfördelningen utifrån externa medel från 2,5 till 5 procent av anslagsmedlen. Eftersom universitetet vill öka den externa forskningsfinansieringen höjs andelen som omfördelas efter externa medel för 2023 till 10 procent.

Precis som i den nationella fördelningsmodellen finns en garanterad minsta tilldelning av basanslag efter antalet studenter. Beloppet är detsamma som i det nationella systemet – 17 500 kronor per helårsstudent. Satsningen genomförs i två steg under 2022 och 2023.

Fördelning efter indikatorer vid Malmö universitet

Malmö universitet har den lägsta andelen som bygger på historisk tilldelning. Efter avsättning för gemensamma åtaganden och satsningar fördelas i stort sett hela basanslaget med indikatorer för prestation. Alla fem fakulteter får visserligen en basresurs, men den är liten – endast tio procent av de medel som fördelas till fakulteterna. De olika fakulteterna får samma belopp i basresurs. Resterande nittio procent av de tillgängliga medlen fördelas efter fyra indikatorer:

- Personalvolym (20 procent)
- Examina i forskarutbildning (20 procent)
- Externa medel (25 procent)
- Bibliometri (25 procent)

Eftersom den första indikatorn avser antalet personer i den forskande personalen innebär den en fördelning efter den befintliga verksamhetens storlek, som förändras långsamt. I indikatorn fördelas medel efter disputerad personal i olika kategorier – professorer ger högre tilldelning än docenter och biträdande professorer. Lägst tilldelning ger lektorer och biträdande lektorer.²⁷ Fördelningen efter forskarutbildningens omfattning bygger på antalet examina i forskarutbildningen, där licentiatexamen och doktorsexamen med föregående licentiatexamen räknas som en halv examen. Externa medel avser intäkter av forskningsbidrag och uppdrag. Den bibliometriska indikatorn baseras på ett index som beräknas av universitetsbiblioteket.²⁸ För att undvika snabba förändringar baseras beräkningen av de olika indikatorerna på uppgifter för ett ganska långt tids-
spann – i de flesta fall fyra år.²⁹

Systemet reviderades nyligen och fick då den utformning som beskrivits ovan. Malmö universitets styrelse beslutade om den reviderade modellen i april 2021 och den tillämpades första gången i resursfördelningen för 2022. I vårändringsbudgeten 2021 genomfördes en generell höjning av lärosätenas forskningsanslag. För 2022 fick dessutom Malmö universitet en ytterligare höjning för att kunna utveckla sin forskningsverksamhet som universitet. Tillskotten av medel underlättade sannolikt bytet av modell. I den reviderade modellen ingick en dämpningskomponent som innebär att alla fakulteter skulle erhålla minst samma tilldelning perioden 2022–2024 som under 2021. Någon dämpning av modellens genomslag har dock inte behövts, varken för 2022 eller 2023.

Fördelning till strategiska forskningsområden

Uppsala universitet och Lunds universitet står som värd för flera strategiska forskningsområden. De strategiska forskningsområdena erhåller särskild finansiering, som specificeras av regeringen i lärosätenas regleringsbrev. Dessa medel fördelas direkt till den berörda delen av verksamheten och ingår inte i lärosätenas fördelningsmodeller. I de fall där fler

---

²⁷ I systemet har lektorer och biträdande lektorer vikten 1, docenter och biträdande professorer vikten 1,25 och professorer (inklusive adjungerade professorer och gästprofessorer) vikten 1,5. Fördelningen baseras på helårsekvivalenter.

²⁸ Enligt *Web of Science*.

²⁹ Drastiska ökningarna eller minskningarna i till exempel externa medel eller personalvolym innebär alltså betydligt långsamma ökningarna eller minskningarna i resursfördelningen. Detta ses som en viktig komponent i systemet med tanke på att så stor del av anslaget fördelas utifrån indikatorer.

än ett lärosäte ingår i forskningsområdena överförs medel från värduniversitetet till samarbetande lärosäten.

Innan medlen fördelas vidare internt gör Lunds universitet ett avdrag på tre procent. Det görs som ett led i en strategi för långsiktig utveckling av de strategiska forskningsområdena och ska användas för övergripande satsningar. Avdragen görs både från finansieringen av de miljöer som lärosätet koordinerar och de där universitetet deltar i egenskap av medverkande lärosäte. Medel som Lunds universitet i egenskap av huvudansvarigt lärosäte fördelar vidare till andra lärosäte berörs dock inte. De medel som lyfts av går dock tillbaka till de olika strategiska forskningsområdena. Uppsala universitet gör inte några motsvarande avsättningar.

Fördelning direkt till institutioner i Luleå

Som vi nämnt skiljer sig Luleå tekniska universitet från de andra universiteten i undersökningen genom att det inte finns någon fakultetsnivå i linjeorganisationen. I stället fördelas medlen från universitetsnivån direkt till institutionerna. Den styrning via resursfördelningen som vid de andra undersökta universiteten görs i två eller tre steg sker alltså i ett steg vid Luleå tekniska universitet. Det innebär att den centrala modell som används inom universitetet blir mer omfattande, med flera olika komponenter och tilldelningar för olika ändamål. De centrala avsättningarna för gemensamma ändamål och strategiska satsningar kan också framstå som större eftersom de innefattar avsättningar som med en annan organisation skulle göras på flera nivåer inom universitetet.

Den modell som vid Luleå tekniska universitet används för att fördela forskningsmedel internt speglar den som tillämpas i fördelningen av utbildningsmedel. På samma sätt fördelas medlen i tre delar: volymanslag, basanslag och strategiska anslag. Minst 70 procent ska utgöras av volymanslag som fördelas till institutionerna och minst 12 procent av strategiska medel, som ska fördelas utifrån universitetets behov av satsningar. Basanslaget – resten av medlen – används till universitetsgemensamma forskningskostnader. För 2022 var den faktiska fördelningen 79 procent till volymanslag och 13 procent till strategiska uppdrag och satsningar. Det är inte universitetsstyrelsen som beslutar om resursfördelningsmodell vid Luleå tekniska universitet, utan det görs på rektorsnivå. Det gäller både de procentuella ramarna och den faktiska fördelningen.

Fördelning till institutionerna baserat på indikatorer

Fördelningen till institutionerna – det vill säga volymanslaget – utgår från ett antal indikatorer. Huvuddelen av medlen fördelas efter anställda professorer, forskarutbildningens storlek, externa forskningsmedel och vetenskapliga publiceringar. Fördelningen görs utifrån åtta indikatorer eller kriterier.

En stor del av de tillgängliga medlen – drygt en femtedel – fördelas baserat på antalet anställda professorer. Här görs en skillnad mellan professorer som är företrädare för ett forskningsämne och övriga professorer. För varje ämnesföreträdare som arbetar minst halvtid tilldelas institutionen 900 000 kronor. Till varje forskningsämne med andra professorer anställda – med begränsningen tre årsarbetskrafter per ämne – fördelas 250 000 kronor. Det betyder att varje forskningsämne för andra professorer som mest kan tilldelas 750 000 kronor per år. Grunden för tilldelningen är anställda med befattningen professor. Adjungerade professorer och gästprofessorer ingår inte i beräkningsgrunden.

Institutionerna vid Luleå tekniska universitet tilldelas också en ersättning som bygger på omfattningen av forskarutbildningen. För varje anställd doktorand tilldelas institutionen 400 000 kronor årligen under fem år, totalt två miljoner kronor. Forskarutbildningsersättningen utgör den enskilt största delen av institutionernas tilldelning – nära hälften av volymanslaget. Därutöver tilldelas institutionerna en ersättning per examen för samverkansdoktorander, som har anställning utanför lärosätet.³⁰

Resten av forskningsmedlen fördelas huvudsakligen baserat på vetenskapliga publiceringar och externa forskningsmedel. Institutionerna tilldelas ett publiceringsstöd – för vetenskapliga tidskriftsartiklar och konstnärliga produktioner – för att stimulera en ökad publiceringsgrad och stärka universitetet i konkurrensen om forskningsmedel. Publiceringsstödet utgår med 20 000 kronor eller 50 000 kronor per artikel. Nivån på ersättningen avgörs av kvalitetsnivån på tidskriften och bedömningen görs utifrån de så kallade norska och danska listorna.³¹

Fördelningen efter externa medel motsvarar åtta procent av de externa forskningsintäkter som bokförts vid institutionen. Därutöver tilldelas de institutioner som beviljats medel från vissa finansiärer, och där Luleå tekniska universitet är huvudsökande, särskilda excellensmedel. Ett engångsbelopp på en halv miljon tilldelas institutionerna för projekt- eller karriärstöd från forskningsråden och Stiftelsen för strategisk forskning, liksom för medel från Riksbankens jubileumsfond och Mistra. En högre ersättning, en miljon, ger projekt från Wallenbergstiftelserna och Europeiska forskningsrådet (ERC). Institutionerna kan också tilldelas årliga excellensmedel för koordineringsuppdrag inom större nationella eller internationella projekt eller infrastrukturer.

En mindre del av institutionernas tilldelning fördelas för strategiska uppdrag som innebär representation i styrelser eller expertgrupper i vissa forskningsorgan på nationell eller internationell nivå. Institutionerna kan

---

³⁰ Ersättningen är 300 000 kronor per doktorsexamen.

³¹ För att en tidskriftsartikel ska ge ersättning på den lägre nivå ska den vara publicerad i en nivå 1-tidskrift i den norska och/eller danska listan. För den högre nivån ska den vara publicerad i en nivå 2-tidskrift. Den norska listan fastställs av norska Universitets- och hogskolerådet (UHR) och publiceras i Database för statistikk om högre utdanning. Den danska listan, Autoritetslisten for serier, tas fram av den danska Forsknings- och innovationsstyrelsen.

också tilldelas medel för rekrytering av gästprofessor eller adjungerad professor av underrepresenterat kön.

Centrala avsättningar – basanslag och strategiska medel

De medel som vid Luleå tekniska universitet inte fördelas ut till institutionerna – de centrala avsättningarna – består av basanslag och medel för strategiska uppdrag och satsningar.

Basanslaget används för universitetsgemensamma kostnader inom forskningsområdet. Här ingår en grundfinansiering av lärarutbildningens forskning. Lärarutbildningen är en angelägenhet för flera olika institutioner vid Luleå tekniska universitet och det behövs en stödjande organisation inom lärosätet för att hålla ihop utbildningen och säkerställa forskningsanknytningen. I basanslaget ingår också en laboratoriefond för forskning. En del av basanslaget används inom forskarutbildningen, bland annat för generella kurser i utbildning på forskarnivå, handledarutbildning och doktorandombud. I basanslaget ingår också medel för olika gemensamma ändamål – bland annat utvecklingsprojekt och samarbeten – som kommer hela universitetet till del.

Den andra delen av de centrala avsättningarna används till strategiska uppdrag och riktade satsningar, för att utveckla verksamheten. Här ingår en avsättning av strategiska medel till rektors förfogande. De används bland annat till startpaket för att underlätta rekryteringen av ämnesföreträdare till universitetet. Startpaketen finansieras till hälften av berörd institution och till hälften med centrala medel. För att utveckla universitetet i riktning mot målsättningar och visioner avsätts medel för tre banbrytande framtidsområden. Det ska vara tvärvetenskapliga utbildnings- och forskningsmiljöer, som i samverkan med det omgivande samhället bidrar till samhällsutmaningarna.

Inom universitetet görs också en strategisk forskningssatsning under sex år på vätgasteknik inom ramen för en särskild centrumbildning. Målet är att Luleå tekniska universitet ska betraktas som ett av de ledande universiteten i Sverige inom vätgasforskningen. Forskningen bedrivs i samarbete med industrin, framför allt den metallurgiska industrin. Huvuddelen av universitetets finansiering kommer från de fyra medverkande institutionerna, men projektet medfinansieras också med centrala medel. Med centrala medel stöds också centrumbildningar för forskning om Arktis och Antarktis.

Inom ramen för de strategiska medlen fördelas också ett stöd till institutionerna för rekrytering av juniora lovande lärare och forskare. Stödet fördelas till institutionerna efter ett ansökningsförfarande. Inom universitetet finns ett utvecklingsprogram för samma grupp. De strategiska medlen används också till ett stort antal andra riktade ändamål – bland annat en forskarskola för att stärka den praktisknära skolforskningen kopplad till lärarutbildningar, satsningar på jämställdhet och chefs- och

ledarskapsutveckling. Liksom de andra universiteten gör Luleå tekniska universitet satsningar på infrastruktur ur de centrala avsättningarna.

Fördelning på fakultetsnivå

För att ge en bild av hur medlen fördelas vidare i organisationen har vi också undersökt resursfördelningen vid ett urval av fakulteter och vetenskapsområden vid universiteten. Det handlar om samma organ som undersökts vad gäller den interna fördelningen av resurser för utbildning på grundnivå och avancerad nivå – totalt tretton fakulteter eller nämnder.

Humaniora och samhällsvetenskap

Fem humanistiska och samhällsvetenskapliga fakulteter har undersökts: samhällsvetenskapliga fakulteten vid Uppsala universitet, humanistiska och teologiska fakulteterna vid Lunds universitet, fakulteten för kultur och samhälle vid Malmö universitet samt fakulteterna för konst och humaniora respektive samhällsvetenskap vid Linnéuniversitetet.

Omfattningen av forskningen skiljer sig betydligt mellan fakulteterna. De undersökta fakulteterna vid Uppsala universitet och Lunds universitet har en mer omfattande forskning, medan tonvikten hos de undersökta fakulteterna vid Malmö universitet och Linnéuniversitetet ligger på utbildning på grundnivå och avancerad nivå. De senare fakulteternas resursfördelningsmodeller beskrivs därför mer översiktligt.

Samhällsvetenskaplig fakultet vid Uppsala universitet

Inom den samhällsvetenskapliga fakulteten vid Uppsala universitet fördelar fakultetsnämnden större delen av de tilldelade forskningsresurserna vidare till tolv institutioner. Fördelningen till institutionerna görs genom en tredelad modell, som bygger på olika fördelningsnycklar. Internt har institutionerna frihet att använda resurserna inom de områden där de anser att de behövs bäst. De ska dock tillgodose att alla disputerade lärare bereds utrymme för forskning i tjänsten.

Den första delen i modellen är en professorsresurs. Den baseras på professorer som anställts efter ledigkungörande. Befordrade professorer genererar således inte någon professorsresurs till institutionen. För varje anställning utgår en schablonersättning på 900 000 kronor. Ersättningen ska motsvara den del av anställningen som i normalfallet utgör fakultetsfinansierad forskningstid. Professorer som varit anställda i minst sex år har också möjlighet att ansöka om en sabbatstermin. Då utgår en extra ersättning från fakulteten till institutionen, som ska täcka undervisningsdelen i en professorstjänst.

Den andra delen i modellen är en särskild forskningsresurs. Den är avsedd att finansiera forskningstid för andra anställda lärare och forskare än så kallade lärostolsprofessorer. I verksamhetsplanen betonar

fakulteten vikten av att universitetslektorer och bereds utrymme för forskning, inte minst för utbildningens kvalitet. Forskningsresursen ska också bidra till att finansiera forskningens övriga kostnader, inklusive forskningsadministration.

De medel som fakulteten avsatt till forskningsresursen fördelas i sin tur i tre lika delar, med tre olika fördelningsnycklar: lärarkårens storlek och kompetensnivå, externa medel samt publicering. Fördelningsnyckeln lärarkårens storlek och kompetens bygger på antalet anställda lektorer, biträdande lektorer, forskarassistenter och befordrade professorer. De befordrade professorerna genererar en högre resurs till institutionen. Det gör också de docentkompetenta lärarna. Fördelningen efter externa medel utgår från ett genomsnitt av institutionernas externa medel de sex senaste åren. I publiceringen ingår ett genomsnitt av de senaste sex årens publicering vid institutionen, beräknad och grupperad utifrån den så kallade norska listan.³²

Den tredje och sista delen är en forskarutbildningsresurs. Den är avsedd att finansiera både doktorandanställningar och institutionernas andra kostnader inom forskarutbildningen, som handledning, kurser och administration. De tillgängliga medlen fördelas så att alla institutioner med forskarutbildningsämne får en bastilldelning. Därutöver fördelas resterande medel mellan institutionerna efter genomsnittet av antalet avlagda doktorsexamina de senaste sex åren.

Utöver institutionerna finns två forskningsinstitut som tillkommit på initiativ av regeringen – Institutet för bostads- och urbanforskning (IBF) och Institutet för Rysslands- och Eurasienstudier (IRES). För deras verksamhet tilldelas samhällsvetenskapliga fakulteten inte någon öronmärkt finansiering. I stället ska fakulteten avsätta tillräckliga medel i sin interna fördelning. Sedan några år tillbaka får de två instituten en viss del av den finansiering som fördelas efter doktorsexamina, men annars ingår de inte i fördelningsmodellen.

Huvuddelen av finansieringen till instituten sker vid sidan om den ordinarie modellen. I anslaget till IRES ingår dessutom medel för det strategiska forskningsområdet om politiskt viktiga regioner. IRES får också vissa medel från de övriga fakulteterna inom vetenskapsområdet humaniora och samhällsvetenskap. På samma sätt ges ersättning i särskild ordning till forskarskolan i management och IT och basfinansieringen av Uppsalas konfliktdataprogram, som samlar in data om organiserat våld i världen. Under 2021 förlades en forskningssatsning på kärnavapennedrustning som regeringen beslutat om till Uppsala universitet och institutionen för freds- och konfliktforskning. Dessa medel fördelas inte inom

---

³² Norska listan är ett register över vetenskapliga publikationskanaler som sammanställs av det norska direktoratet för högre utbildning och färdigheter. Den använder sig av ett nivåsystem för att bedöma kanalernas kvalitet.

det vanliga basanslaget utan kommer som bidrag från Kammarkollegiet och rekvideras direkt till institutionen.

Delar av medlen som Uppsala universitet tilldelat samhällsvetenskapliga fakulteten reserveras för strategiska satsningar som beslutas av fakultetsnämnden. En del av fakultetens strategiska resurser används till de ovan nämnda sabbatsterminerna för anställda professorer. En stor del går till strategiska satsningar inom forskarutbildningen. Här gör fakulteten bland annat tidsbegränsade doktorandsatsningar inom områden där det finns särskilda behov eller som behöver stärkas i relation till utbildningen på grundnivå och avancerad nivå. Samhällsvetenskapliga fakulteten kompletterar också den centrala nivåns samfinansiering av forskare som beviljats medel från Wallenberg Academy Fellows och Wallenberg Scholars, samt bidrag från Europeiska forskningsrådet (ERC).

Humanistiska och teologiska fakulteterna vid Lunds universitet

De humanistiska och teologiska fakulteterna vid Lunds universitet fördelar ut drygt sjuttio procent av forskningsmedlen till de åtta institutioner som finns vid HT-fakulteterna. Fördelningen till institutioner och centrum görs i form av en så kallad basresurs samt medel som fördelas i förhållande till externa medel och nivån på lokalkostnaderna. En del av fördelningen görs också baserat på särskilda beslut om förändrade resurser. Resterande del, som inte fördelas ut till institutionerna, används i första hand till forskarutbildningen, som till stor del finansieras med fakultetsmedel. De används också till olika riktade ändamål inom fakulteternas forskning.

Omkring hälften av tilldelningen till institutionerna görs genom basresursen, som utgår från antalet anställda lärare inom olika kategorier. Institutionerna tilldelas till att börja med en summa som ska motsvara kostnaderna för 40 procent av heltidsanställningen för professorer, 25 procent för lektorer med docentkompetens och 20 procent för övriga lektorer. Tilldelningen för professorer avser garanterad individuell forskningstid inom ramen för det gällande arbetstidsavtalet, som för professorer innebär att minst hälften av arbetstiden ska avse forskning och utbildning på forskarnivå. Det handlar alltså om medel som är öronmärkta för att finansiera forskning inom ramen för tjänsten.

Till detta kommer en andra, fri del i basresursen som – med hänsyn tagen till arbetstidsavtal – kan användas fritt av institutionerna för forskning, forskarutbildning, kringkostnader, samfinansiering, indirekta kostnader och annat. Storleken på den här fria och rörliga resursen varierar mellan åren, beroende på tillgången till forskningsmedel. De senaste åren har fakultetens tilldelning av forskningsmedel ökat. Därmed har det varit möjligt att genomföra stora höjningar av den fria delen av basresursen. För 2021 var den 100 procent. Det betyder att institutionerna det året fick en lika stor fri tilldelning som tilldelningen utifrån kostnader för

anställda professorer och lektorer. Nivån sänktes dock något för 2022. De kommande åren väntas den minska ytterligare.

I resurstilldelningen gör HT-fakulteterna ingen skillnad mellan professorer som rekryterats efter utlysning och befordrade professorer. Efter autonomireformen 2011 införde dock fakulteterna ett befordringsstopp för professorer under flera år. Fakultetsstyrelsen beslutade i stället om ett professorsprogram, med två typer av professurer. Basprofessurer ska finnas långsiktigt i vissa ämnen. Därutöver finns rörliga professurer. Basprofessurer ska alltid utlysas, medan rörliga professurer i vissa fall kan tillsättas genom befordran. Inom resurstilldelningen görs ingen skillnad mellan de två kategorierna, utan de berättigar till samma basresurs. När en ny professor tillsätts efter utlysning inom ramen för professorsprogrammet, får institutionen dock medel till en postdoktor, för att underlätta etableringen vid institutionen och utvecklingen av ämnet.

En mindre del av forskningsmedlen fördelar humanistiska och teologiska fakulteterna till institutionerna i förhållande till deras externa medel. Det görs för att stimulera till ansökningar av forskningsmedel och för att institutionerna ska kunna möta krav på samfinansiering från finansiärernas sida. Tilldelningen ska i första hand användas för detta ändamål. Forskningsprojekt från EU och vissa andra finansiärer innehåller inte tillräckligt med medel för att täcka institutionernas indirekta kostnader, vilket skapar ett behov av samfinansiering. Ett behov av medfinansiering kan också uppstå genom att de beviljade medlen för externfinansierade forskningsprojekt inte fullt ut täcker kostnaderna för alla aktiviteter i projektet. Institutionerna får motsvarande åtta procent av sina externa medel, totalt under de senaste tre åren, i tilldelning från fakulteten. Det betyder en tilldelning av forskningsmedel som uppgår till ungefär en fjärdedel av den externa finansieringen. Inom fakulteterna ses denna parameter som viktig för att ge institutionerna långsiktiga planeringsförutsättningar i sin externfinansierade verksamhet. Ett mål är därför att hålla den så konstant som möjligt mellan åren.

Därutöver tilldelas institutionerna medel utifrån nivån på deras lokalkostnader. Inom HT-fakulteterna finansieras institutionernas lokalkostnader till lika delar av utbildningsmedel och forskningsmedel. Inom utbildningen får institutionerna ersättning genom prislapparna, som beräknas motsvara hälften av lokalkostnaderna. Tilldelningen genom forskningsmedel motsvarar 38 procent av lokalkostnaderna. Resterande del kan täckas genom exempelvis externa medel i forskningen.

Inte all finansiering till institutionerna görs utifrån principerna och parametrarna i modellen. I vissa fall fördelas medel på andra grunder genom särskilda beslut om förändrade resurser. På detta sätt tilldelas historiska institutionen medel för en forskarskola i historiska studier. Fakulteten har också beslutat om en särskild finansiering av humanistlaboratoriet, en nationell infrastruktur för digital och experimentell forskning inom humaniora. En stor del av forskningen inom utbildningsvetenskap, bland

annat en forskarskola i ämnesdidaktik, finansieras vid sidan om den ordinarie fördelningsmodellen. Det pågår sedan några år tillbaka en process där Centrum för Öst- och Sydöstasienstudier ska integreras i fördelningsmodellen. Under en övergångsperiod får de medel som motsvarar skillnaden mellan tilldelningen 2019 och tilldelningen enligt modellens parametrar. Denna kompensation kommer stegvis att trappas ned från och med 2023.

En stor del av forskarutbildningen finansieras med fakultetsmedel som inte fördelas ut till institutionerna. De fakultetsfinansierade doktoranderna är visserligen anställda av institutionerna, men lönekonterade på fakulteterna. Fakulteterna medfinansierar dessutom doktorander med externa medel genom att bekosta det fjärde årets anställning.

Det innebär att huvuddelen av de medel som inte fördelas ut till institutionerna används till att finansiera forskarutbildningen. En mindre del används till att finansiera Lunds universitets folklivsarkiv, som utgör en egen enhet inom HT-fakulteterna. Fakulteterna reserverar också medel för bland annat tryckningsbidrag och andra kostnader inom forskarutbildningen och medel för särskild samfinansiering av vissa strategiska forskningsprojekt.

Linnéuniversitet och Malmö universitet

De tre övriga fakulteterna som undersökts har betydligt mindre medel att fördela. Deras modeller är också betydligt enklare. Fakulteten för kultur och samhälle vid Malmö universitet gör en avsättning med motsvarande tjugo procent av de tilldelade medlen för fakultetsgemensamma satsningar och oförutsedda händelser. De används huvudsakligen till stöd och utvecklande satsningar inom forskning och forskarutbildning och till kompetensutvecklingstid för docenter. Resterande medel delas i lika delar mellan fakultetens tre institutioner, som en solidarisk princip och för att undvika intern konkurrens mellan institutionerna.

Fakulteten för konst och humaniora vid Linnéuniversitetet tillämpar en modell för intern fördelning som skiljer sig från den som tillämpas centralt vid lärosätet. En tredjedel av medlen är riktade och går direkt till de två spetsforskningsmiljöer, Linnaeus University Centres (LNUC), som finns inom fakulteten. De övriga medlen fördelas mellan fakultetens institutioner. En stor del av tilldelningen görs för individuell forskning, där professorerna får 35 procent forskningstid inom tjänsten och docenter 5 procent. Den andra huvuddelen av medlen fördelas till institutionernas utbildning på forskarnivå, som forskningsmedel till institutionerna och för forskningsfrämjande ändamål. Delar av medlen används till bundna åtaganden, bland annat medfinansiering av externa projekt och ledningar för centrumbildningar. En del av fakultetens medel reserveras för strategiska satsningar. Fakulteten ska göra om fördelningsmodellen och göra den mer prestationsbaserad, i linje med hur universitetets fördelning centralt är utformad.

Fakulteten för samhällsvetenskap vid Linnéuniversitetet ger en bastilldelning om 40 procent av en heltidstjänst för samtliga professorer, för forskningstid i tjänsten. Dessa medel utgör knappt fyrtio procent av det tilldelade anslaget. Dessutom görs satsningar på forskningsmiljöerna vid fakulteten. En stor del av fakultetens medel, omkring trettiofem procent, fördelas till utbildning på forskarnivå, som bedrivs inom forskarutbildningsämnen. Varje forskarutbildningsämne har en bastilldelning som uppgår till fyra doktorandanslag (på 80 procent av heltid) och vart tredje år genomförs ett docentmeriteringsprogram. Externfinansieringen har ökat de senaste åren vilket har medfört att medfinansieringsbehovet från fakulteten har ökat. Alla forskningsansökningar måste därför godkännas av dekan. I fördelningen har fakulteten gått ifrån fördelning av forskningsmedel baserat på bibliometriska indikatorer och externa medel. Från och med 2023 ska fördelningen göras utan prestationsindikatorer.

Naturvetenskap

Två naturvetenskapliga fakulteter har undersökts: naturvetenskapliga fakulteten vid Lunds universitet och vetenskapsområdet för teknik och naturvetenskap vid Uppsala universitet, som består av en fakultet – den teknisk-naturvetenskapliga. Det betyder att fakultetsnämnd och områdesnämnd sammanfaller.

Forskningsmedlen som de två fakulteterna fördelar internt är betydande. Inom Uppsala universitet fördelar vetenskapsområdet för teknik och naturvetenskap nära nio hundra miljoner kronor, vilket motsvarar drygt en tredjedel av universitetets samlade forskningsanslag. Även den naturvetenskapliga fakulteten vid Lunds universitet fördelar internt omfattande forskningsmedel – nära en halv miljard.

Medlen används till ett stort antal ändamål: finansiering av anställda forskare och forskarutbildning, lokaler, strategiska satsningar och samarbeten, nationellt och internationellt. Fakulteterna förfogar dessutom över en omfattande infrastruktur, som delvis finansieras genom fakulteternas tilldelning av anslagsmedel. En stor del av forskningen är externt finansierad och för att ge institutioner och forskargrupper stabila planeringsförutsättningar och en grund i verksamheten fördelar båda fakulteterna en stor andel av medlen som fast tilldelning, vilket görs på olika sätt.

Teknik och naturvetenskap vid Uppsala universitet

Områdesnämnden för teknik och naturvetenskap vid Uppsala universitet ansvarar för planering, genomförande och uppföljning av forskning och utbildning på forskarnivå inom vetenskapsområdet. Den beslutar också om fördelningen av resurser till forskning och utbildning på forskarnivå till institutionerna inom vetenskapsområdet och om gemensamma satsningar. Det görs i en modell med ett antal olika potter, inom vilka resurserna fördelas efter olika principer och på olika grunder. Områdesnämndens modell sätter ramarna för verksamheten. Inom de givna ramarna

använder institutionerna sedan de tilldelade medlen på det sätt som bäst gynnar forskningen inom det egna området.

Den första och största potten, som omfattar ungefär hälften av de tillgängliga medlen, utgörs av långsiktiga basresurser till institutionerna. Basresursen fördelas till forskningsprogram vid institutionerna och det är områdesnämnden som beslutar om tilldelningen. Forskningen inom vetenskapsområdet bedrivs huvudsakligen inom forskningsprogrammen, som ska spegla områdets långsiktiga forskningsinriktning. Finansieringen är långsiktig, men med jämna mellanrum gör områdesnämnden en översyn av programmen genom sakkunniggranskning. Den senaste översynen gjordes 2019 och nästa är planerad till 2024. Basresurserna fördelas till institutionerna, men är märkta och avsedda för forskningsprogrammen. Institutionerna kan föreslå en omfördelning av basresursen mellan institutionens egna forskningsprogram, men det är områdesnämnden som fattar beslut om eventuella omfördelningar.

Den andra potten, en särskild institutionsresurs, kan disponeras fritt. Institutionsresursen ska ge institutionerna möjligheter att besluta om egna satsningar. Till skillnad från den långsiktiga basresursen, som är knuten till olika forskningsprogram, beslutar institutionerna om hur medlen ska användas internt.

Institutionsresursen var tidigare uppdelad i flera delar, som nu har slagits samman. Det gjordes för att ge institutionerna större frihet att använda medlen. Beräkningen görs dock fortfarande i steg. Hälften av tilldelningen består av ett studiestöd som fördelas till institutionerna i relation till examinationen i utbildning på forskarnivå. Områdesnämnden beslutar om en ramtilldelning och om ett engångsbelopp per examen, som sedan fördelas ut till institutionerna. En licentiatexamen eller en doktorsexamen som föregåtts av licentiatexamen ger rätt till halvt belopp.³³

Den andra hälften av institutionsresursen beräknas i flera steg. En del fördelas som prestationsresurs. Den ska uppmuntra till och premiera prestationer inom forskningen som gynnar hela vetenskapsområdet. Den beräknas årligen utifrån valda parametrar. För 2022 grundades tilldelningen i flera parametrar: vetenskaplig produktion, förmåga att attrahera extern finansiering och engagemang i utbildning på avancerad nivå samt examina i utbildning på forskarnivå och institutionernas undervisningstid i förhållande till forskning.

Den prestationsbaserade tilldelningen av institutionsresursen är liten, men enligt vad fakulteten uppger i intervju med UKÄ ändå tillräcklig för att ge styreffekter. Bara att områdesnämnden tittar på exempelvis publiceringar gör att institutionerna prioriterar frågan. I institutionsresursen ingår också en allmän resurs, som fördelas till institutionerna i förhållande till forskningsprogrammets bastilldelning, och en lokal resurs, som

---

³³ För 2022 var beloppet 700 000 kronor per doktor och 100 miljoner i ramtilldelning.

fördelas till institutionerna i proportion till deras andel av fördelade medel. Beräkningen av institutionsresursen innebär alltså att samma parametrar återkommer flera gånger i underlaget. Det innebär också att redan tilldelade medel ligger till grund för ytterligare tilldelning.

Den tredje potten, utöver basresursen till forskningsprogram och institutionsresursen, utgörs av tidsbegränsade resurser. Områdesnämnden sätter här av medel för att samfinansiera strategiska satsningar som görs av lärosätet centralt, framför allt samfinansieringen av vissa forskningsbidrag från Wallenbergstiftelserna – Wallenberg Academy Fellows och Wallenberg Scholar – och bidrag från Europeiska forskningsrådet (ERC). Områdesnämnden samfinansierar också det internationella gästforskarprogrammet som pågick till och med 2022. I de tidsbegränsade medlen ingår också den tilldelning som vetenskapsområdet fått för forskning och utbildning på forskarnivå på Gotland. De fördelas direkt till institutionerna.

De medel som vetenskapsområdet tilldelats för strategiska forskningsområden behandlas på särskilt sätt i resursfördelningen och utgör en egen pott – den fjärde. Det handlar om medel till totalt tre strategiska forskningsområden. Områdesnämnden fördelar medel vidare till samarbetsbetande lärosäten och sätter av vissa gemensamma medel för programsamordning. Resten fördelas till de berörda institutionerna. De flesta, men inte alla, ligger inom vetenskapsområdet teknik och naturvetenskap. En del av medlen fördelas till institutioner vid andra fakulteter.

Särskilda satsningar

Den femte potten i områdesnämndens resursfördelning utgörs av avsättningar av medel för olika särskilda ändamål och strategiska satsningar. Medlen används bland annat till olika storskaliga samverkansprojekt, nationella infrastrukturer, forskningssamarbeten och forskning över ämnesgränser och samverkan med det omgivande samhället. I medlen ingår också en pott som vicerektorn, områdesnämndens ordförande, förfogar över.

I jämförelse med de humanistiska och samhällsvetenskapliga fakulteter som undersökts är storleken på avsättningarna större. Områdesnämndens avsättning för särskilda satsningar motsvarar drygt tretton procent av vetenskapsområdets tilldelning, om man räknar med de medel för strategiska forskningsområden som betalas ut till samarbetsbetande lärosäten.

Några ändamål som finansieras inom de särskilda satsningarna är beslutade av universitetsledningen. Det gäller flera uppdrag som innebär samverkan med det omgivande samhället – bland annat finansiering av universitetets stödfunktioner för innovation och samverkan samt områdesnämndens finansiering av Evolutionsmuseet och Uppsala Linneanska trädgårdar. Det finns också ett centralt beslut om finansiering av forskning inom ämnesdidaktik och utbildningsvetenskap. Det innebär att

universitetsstyrelsen beslutar om hur vissa delar av vetenskapsområdets tilldelade forskningsmedel ska användas.

En stor del av medlen för särskilda satsningar används till finansiering av infrastruktur. Forskningen inom vetenskapsområdet innebär ett stort behov av laboratorier och annan infrastruktur. Forskningsprogrammen och institutionerna har ansvaret för utveckling och drift av sina lokala infrastrukturer. De ansvarar också för sina deltaganden i nationella och internationella infrastruktursamarbeten. En tanke med forskningsprogrammets basresurser är att de ska kunna användas till satsningar på infrastruktur. Men områdesnämnden skjuter också till medel inom vissa områden. På detta sätt bidrar vetenskapsområdet till finansieringen av bland annat olika fältstationer, beräknings- och datalagringsresurser och forskningsplattformar. En särskild finansiering går också till utveckling och konstruktion av instrument som används i stora forskningsanläggningar nationellt och internationellt.

Ett annat område dit stora delar av medlen för särskilda satsningar går är olika forskningssamarbeten. Forskningssamarbeten över ämnesgränser bedrivs ofta i form av centrumbildningar, som ett sätt att organisera forskning som berör flera institutioner och fakulteter inom lärosätet och ibland även andra lärosäten. Inom vetenskapsområdet teknik och naturvetenskap finns ett stort antal sådana centrumbildningar och andra forskningssamarbeten som får särskild finansiering.

Inom ramen för de särskilda satsningarna finansierar områdesnämnden också satsningar inom jämställdhet och likabehandling och vissa fakultetsgemensamma forskarutbildningskurser.

Naturvetenskapliga fakulteten vid Lunds universitet

Den nuvarande resursfördelningsmodellen vid naturvetenskapliga fakulteten vid Lunds universitet infördes 2018.³⁴ Enligt modellen fördelas anslagsmedel till institutionerna inom fakulteten i fyra delar: fast tilldelning, hyrestilldelning, prestationsbaserad och rörlig tilldelning baserad på externa medel, samt riktade satsningar. En del av medlen används också för fakultetsövergripande satsningar.

I likhet med områdesnämnden för teknik och naturvetenskap vid Uppsala universitet fördelar den naturvetenskapliga fakulteten vid Lunds universitet en stor del av de tillgängliga medlen – ungefär hälften – som en fast tilldelning till institutionerna. Det görs utifrån historisk tilldelning. Utgångspunkten är institutionernas tilldelning 2017, året innan den

---

³⁴ Den ersatte en tidigare modell som innebar fördelning efter flera parametrar, bland annat en grundtilldelning efter lön för professorer – både befordrade och rekryterade. Bytet av modell gjordes för att minska institutionernas incitament att expandera verksamheten och för att skapa en fastare finansiering med mindre fluktuationer mellan åren.

nuvarande modellen infördes. Tilldelningen räknas årligen upp med den aktuella pris- och löneomräkningen av lärosätenas anslag.

Utöver den fasta tilldelningen får institutionerna en hyrestilldelning, som baseras på en äldre modell som fakulteten införde 2006. Tilldelningen utgörs av ett fryst belopp som ska uppdateras vart tionde år. I modellen ingår också en prestationsbaserad tilldelning som bygger på externa medel. Som högst tio procent av fakultetens tillgängliga medel ska fördelas ut till institutionerna i förhållande till omfattningen av deras externa medel, med undantag för investeringar. De tilldelade medlen ska användas till institutionens samfinansiering av externt finansierade forskningsprojekt.

I första hand ska fakultetens tilldelning av anslagsmedel användas för att täcka institutionernas fasta tilldelning, hyrestilldelningen och de satsningar som beslutas av fakulteten – riktade och fakultetsövergripande. Resterande medel används för att den rörliga fördelningen till externa medel, upp till tio procent av fakultetens tillgängliga medel. Om medel saknas för den rörliga tilldelningen till externa medel får fakulteten ta ställning till om mindre medel ska fördelas eller om myndighetskapital ska användas. För 2022 blev det i stället medel över i fakultetens ram efter alla fördelningar. Dessa fördelades ut till institutionerna i proportion till deras fasta tilldelning.

Det finns ingen komponent för forskarutbildning i modellen. En sådan fanns tidigare, men togs bort i samband med bytet av fördelningsmodell 2018. För att inte forskarutbildningen ska drabbas negativt, och prioriteras ned av institutionerna, görs en uppföljning av examinationen i samband med resursfördelningen. Ett måttal sätts per institution som visar hur många examinationer man minst måste ha haft under den senaste femårsperioden. Underskrids målet kan institutionernas tilldelning tillfälligt sänkas. På detta sätt vill fakulteten säkerställa att examinationen i forskarutbildningen ligger på en rimlig nivå.

Några enheter inom fakulteten ligger utanför fördelningsmodellen och finansieras i särskild ordning. Det handlar bland annat om Centrum miljö- och klimatvetenskap (CEC), vars finansiering till största delen utgörs av medel till två nationella strategiska forskningsområden som fakulteten koordinerar. Forskningen inom dessa drivs som samarbeten mellan flera institutioner vid Lunds universitet och andra lärosäten. Under naturvetenskapliga fakulteten ligger också Biologiska museet, som ingår i Biologiska institutionen, men med särskild finansiering.

Avsättningar på fakultetsnivå

I modellen ingår avsättningar för fakultetsövergripande satsningar. Storleken på avsättningarna i relation till verksamheten är ungefär densamma som vid vetenskapsområdet för teknik och naturvetenskap i Uppsala. Behoven och användningen av medlen ser också ut på liknande sätt. En del

av avsättningarna utgörs av riktade medel från rektor för utpekade ändamål, men större delen av de fakultetsövergripande satsningarna är sådana som fakulteten beslutat om.

En stor del av avsättningarna används till finansiering av forskningsinfrastruktur. En betydande del av medlen används också till stöd till olika strategiska satsningar på forskning i samverkan med andra fakulteter. Inte minst har naturvetenskapliga fakulteten många samarbeten med Lunds tekniska högskola. Många sträcker sig långt tillbaka i tiden och fakulteterna har flera gemensamma institutioner. Institutionernas grundfinansiering kommer från de båda fakulteterna genom de ordinarie fördelningssystemen. Flera gemensamma centrumbildningar och satsningar finansieras dessutom med strategiska medel från naturvetenskapliga fakulteten. Det finns också flera samarbeten med medicinska fakulteten vid universitetet.

De fakultetsövergripande satsningarna inkluderar också finansiering av forskarskolor för att stimulera till institutionsövergripande samarbeten inom fakulteten och i en del fall till samarbeten med andra fakulteter. Naturvetenskapliga fakulteten får riktade medel från universitetet för att medverka i en forskarskola för ämneslärarutbildningen tillsammans med Lunds tekniska högskola och bidrar även med egen finansiering. Ett stort antal andra strategiska satsningar finansieras med fakultetens avsättningar. Under perioden 2022–27 genomförs en särskild, större satsning på rekrytering av biträdande universitetslektorer. En del av finansieringen det första året gjordes med myndighetskapital.

Tillsammans med bland annat Lunds tekniska högskola ska fakulteten flytta stora delar av verksamheten till nya lokaler i anslutning till Lunds Science Village. Fakultetens strategi vid fördelning av medel är därför att besluta om korta satsningar för att medel ska finnas tillgängliga till kommande hyreshöjningar. En del av fakultetens myndighetskapital ska också användas till flyttkostnader.

Teknik

Fördelningen av resurser vid tre tekniska fakulteter har undersökts: Lunds tekniska högskola, fakulteten för teknik och samhälle vid Malmö universitet och fakulteten för teknik vid Linnéuniversitetet.

De skiljer sig betydligt i storlek. Lunds tekniska högskola har en betydligt mer omfattande forskning och mer forskningsmedel att fördela än de två senare fakulteterna. Deras resursfördelningsmodeller beskrivs därför mer översiktligt.

Lunds tekniska högskola

Lunds tekniska högskola grundades som ett självständigt lärosäte, men är sedan 1969 en del av Lunds universitet där högskolan utgör den

tekniska fakulteten. En tydlig tonvikt i verksamheten är forskning. Totalt omsätter fakulteten två miljarder kronor, inklusive externa forskningsmedel, och nära två tredjedelar av omsättningen utgörs av medel för forskning och utbildning på forskarnivå.

Den forskning som bedrivs är beroende av infrastruktur – bland annat finns inom fakulteten ett stort förbränningsmotorlaboratorium, storskalig infrastruktur kopplad till forskning inom kemi och fysik och en trafikflygskola. Forskningen inom teknik är samtidigt till stor del externt finansierad, i ännu högre grad än inom naturvetenskap. Det präglar resursfördelningsmodellen, som är omfattande med fördelning efter ett stort antal parametrar och där medfinansiering av externa forskningsprojekt är ett viktigt inslag.

Internt fördelas medel till arton institutioner och enheter, av vilka tre är delade med naturvetenskapliga fakulteten. Det gäller den kemiska institutionen, fysiska institutionen och matematikcentrum. Fördelningen till institutionerna görs genom en modell som innehåller elva parametrar:

- Basfinansiering
- Docenter och professorer
- Examinationspremie
- Medfinansiering av EU-anslag
- Medel för ny infrastruktur
- Strategiska satsningar
- Doktorandförlängning pga. förtroendeuppdrag
- Prefektbidrag
- Gemensamma forskarutbildningskurser
- Biträdande universitetslektorer
- Startbidrag

Dessutom fördelas medel genom särskild tilldelning och för fakultetsgemensamma projekt.

Huvuddelen av medlen fördelas efter några parametrar, som därmed har en större tyngd i modellen. Mest medel fördelas som en basfinansiering till institutionerna utifrån från verksamhetens storlek, mätt som ekonomisk omsättning. Basfinansieringen beräknas i proportion till medelvärdet av institutionernas redovisade kostnader för lön och drift de tre senare åren. Det innebär att institutionernas medverkan i utbildning på grundnivå och avancerad nivå och den externt finansierade verksamheten

ligger till grund för fördelningen av en del av forskningsmedlen. Tilldelningen efter denna parameter ska motsvara tio procent av institutionernas totala kostnader. Ungefär en fjärdedel av de tillgängliga forskningsmedlen används till institutionernas basfinansiering.

Därutöver får institutionerna en tilldelning som baseras på antalet anställda lärare och forskare. För 2022 gjordes tilldelningen baserat på antalet anställda docenter och professorer. En professor ger högre tilldelning än en docent. I syfte att stimulera till en jämnare könsfördelning i lärarkåren ger också kvinnor högre ersättning än män. För docenter är tilldelningen 150 000 kronor för män och 200 000 för kvinnor. För professorer är tilldelningen 300 000 kronor för män och 400 000 kronor för kvinnor. Tilldelningen för 2023 breddas till att även omfatta lektorer och biträdande lektorer. Samtidigt sänks tilldelningen för professorer och docenter något, men skillnaden mellan tilldelningen för män och kvinnor bibehålls.

För att stimulera forskarutbildningen fördelas medel till institutionerna som en examinationspremie, som bygger på antalet examina på forskarnivå. Fördelningen baseras på antalet uttagna doktors- och licentiatexamina den senaste femårsperioden. En licentiatexamen eller en doktorsexamen med föregående licentiatexamen ger halv ersättning. Totalt ger en doktorsexaminerad 120 000 kronor per år under en femårsperiod, det vill säga totalt 600 000 kronor.

En stor del av externfinansieringen utgörs av medel från EU. Eftersom forskningsmedel från EU inte får belastas med fullständiga omkostnadspåslag avsätter Lunds tekniska högskola medel för medfinansiering av EU-projekt. Det innebär att institutionerna till viss del kompenseras för skillnaden mellan de faktiska omkostnaderna och de som EU tillåter. Det görs eftersom EU-medel är en strategiskt viktig finansieringskälla för tekniska högskolans forskning.

I modellen ingår också medel för ny infrastruktur. Medlen är främst avsedda att stödja infrastruktursatsningar inom områden som uppvisar hög vetenskaplig kvalitet, som är av relevans för fler användare och som bedöms vara strategiskt viktiga för högskolan, institutionen eller forskargruppen. Forskningsnämnden lägger fram förslag för rektors godkännande, varpå LTH:s styrelse beslutar om tilldelning. Det finns också medel avsatta för strategiska satsningar vid institutionerna – totalt ungefär 15 procent av fakultetens medel – som fördelas efter äskanden från institutionernas prefekter. Sammantaget fördelas drygt 75 procent av de tillgängliga medlen efter dessa sex parametrar.

Resterande del av medlen används till flera olika ändamål, bland annat inom området jämställdhet och likabehandling. En styreffekt som tekniska högskolan vill åstadkomma med den interna resursfördelningen är en jämnare könsfördelning i lärarkåren. Flera insatser görs i det syftet. En större satsning på finansiering och rekrytering av biträdande

universitetslektorer av underrepresenterat kön har genomförts och utvärderades under 2022. I resursfördelningen avsätts medel för femåriga startbidrag till externt rekryterade professorer, som stöd för att bygga upp en forskningsmiljö. Om den tillträdande professorn är av underrepresenterat kön ges en högre tilldelning. Med fakultetsgemensamma medel görs därutöver en jämställdhetsåtgärd – programmet Lise Meitner – för att rekrytera professorer av underrepresenterat kön. Från och med 2019 rekryteras årligen professorer inom programmet.

Utanför modellen fördelas medel för särskild tilldelning och för fakultetsgemensamma projekt. En stor del av medlen för särskild tilldelning – omkring hälften – gäller det strategiska forskningsområdet nanometerforskning, som ligger vid institutionen för fysik. I den särskilda tilldelningen ingår också medel till infrastruktur, bland annat nationell infrastruktur inom beräkningsområdet för vilken tekniska högskolan får stöd med universitetsgemensamma medel, förbränningsmotorlaboratoriet och för kostnader kopplade till högskolans lokaler.

Malmö universitet och Linnéuniversitetet

De tekniska fakulteterna vid Malmö universitet och vid Linnéuniversitetet fördelar mindre medel och har också betydligt enklare modeller. Vid Malmö universitet tillämpar fakulteten för teknik och samhälle samma modell internt, som den som används centralt vid lärosätet, när medel fördelas ut till de två institutionerna. Det innebär en mindre basfinansiering per institution och att huvuddelen av fördelningen baseras på fyra indikatorer: personalvolym, examina på forskarnivå, externa medel, samt publiceringar och citeringar. För gemensamma åtaganden och satsningar på fakultetsnivå samt oförutsedda händelser görs en avsättning på fem procent.

Fakulteten för teknik vid Linnéuniversitetet fördelar medel till institutionerna i fyra pottor: forskarutbildning, infrastruktur, miljöstöd och individuella fördelning. Först fördelas medel till forskarutbildningen, totalt ungefär en fjärdedel av de tillgängliga resurserna. Därefter görs en fördelning till infrastruktur och stöd till forskningsmiljöer. En stor kostnad är medel för samfinansiering av externa forskningsprojekt. Det som återstår – ungefär hälften av de tillgängliga medlen – används till individuell fördelning för professorer och andra forskare.

Fördelning i anslutning till lärarutbildningen

I anslutning till lärarutbildningen har resursfördelningen vid två fakulteter undersökts – fakulteten för lärande och samhälle vid Malmö universitet och fakulteten för utbildningsvetenskaper vid Uppsala universitet. Dessutom har vi undersökt den fördelning av forskningsmedel som nämnden för lärarutbildning gör vid Linnéuniversitetet.

Fakulteten för lärande och samhälle vid Malmö universitet

Inom Malmö universitet bedriver fakulteten för lärande och samhälle huvuddelen av lärarutbildningen i egen regi inom fakulteten. Det innebär ett brett och omfattande utbildningsuppdrag, som spänner över flera ämnen. En viktig strategisk fråga blir därmed att säkra tillgången till disputerade lärare inom fakultetens ämnesområden. Samtidigt är de fasta forskningsresurserna begränsade.

Forskarutbildningen är högt prioriterad. En stor del av de tillgängliga medlen används till finansiering av doktorander. I den interna resursfördelningen gör fakulteten en uppdelning i medel för forskning respektive utbildning på forskarnivå. Det övergripande målet är att två tredjedelar av resurserna från forskningsanslaget ska användas till utbildning på forskarnivå. Resten används till forskning.

De medel som satts av för forskning fördelas mellan de sju institutioner och enheter som finns inom fakulteten. Fördelningen görs utifrån institutionernas och enheternas relativa storlek – storleken på utbildningsuppdraget och forskningens omfattning. En tredjedel av forskningsmedlen fördelas efter antalet helårsstudenter inom utbildning på grundnivå och avancerad nivå de tre senaste åren. Två tredjedelar fördelas utifrån de disputerade forskarnas arbetstid och doktorandernas aktivitetsgrad, som ett mått på omfattningen av institutionernas och enheternas forskning. Ingen skillnad görs mellan olika kategorier av lärare och forskare. Dessutom finansieras tio procent av de anställda professorernas lön med medel ur forskningsanslaget.

De medel som ska användas till utbildning på forskarnivå fördelas på ett annat sätt. Resurserna fördelas mellan institutionerna i en cykel som gör det möjligt för dem att anta doktorander med regelbundna intervall. Fem av institutionerna ges medel för att anta två doktorander vartannat år, medan en institution – idrottsvetenskap – antar två doktorander årligen. De medel som reserverats för forskarutbildningen används också till andra kostnader inom forskarutbildningen. En mindre del av fakultetens anslag sätts årligen av till strategiska internationaliseringsinsatser.

Linnéuniversitetet och Uppsala universitet

Inom Linnéuniversitetet och Uppsala universitet är lärarutbildningen och den verksamhet som bedrivs i anslutning till den organiserad på ett annat sätt. Det påverkar också hur forskningsresurserna är fördelade. Inom Uppsala universitet består fakulteten för utbildningsvetenskaper av en institution – institutionen för pedagogik, didaktik och utbildningsstudier.

Hela anslaget fördelas dit efter avdrag några mindre avdrag för fakultetsgemensamma aktiviteter.³⁵

De tilldelade medlen ska användas för att finansiera löner och forskningstid för professorer och lektorer, utifrån tilldelade arbetsuppgifter och gällande arbetstidsavtal. De ska också användas till att finansiera utbildning på forskarnivå och vissa andra kostnader. Samtidigt är de tillgängliga medlen begränsade. Fakultetens tilldelade forskningsmedel är små i relation till utbildningsuppdraget. Det innebär att det inte går att fördela medlen efter en prestationsbaserad modell – alla forskningsmedel går till personal och åtaganden.

Inom Linnéuniversitet är det en särskild nämnd – nämnden för lärarutbildningen – som ansvarar för de olika utbildningarna inom läroområdet. Den ingår inte i linjeorganisationen, utan ger utbildningsuppdrag till de andra fakulteterna. I anslutning till det fördelar nämnden också forskningsmedel till fakulteterna inom universitetet. Det handlar om stöd till både utbildningsvetenskaplig och ämnesdidaktisk forskning för att säkerställa och utveckla lärarutbildningarnas forskningsbas.

Fördelningen sker i en fastlagd modell med sex olika potter. En fördelingsnyckel styr tilldelningen och vissa medel fördelas efter äskande. Huvuddelen fördelas till utbildning på forskarnivå. Det ges också ett särskilt stöd till ämnesdidaktisk forskning vid fakulteterna. Utbildningarna har programråd som hjälper nämnden att identifiera behov av rekrytering och forskning. Inom nämndens område finns elva olika forskargrupper, vid olika fakulteter, som är viktiga för lärarutbildningen och som utgör dess vetenskapliga bas.

Några iakttagelser

I den interna fördelningen av forskningsmedel finns en större variation i system och fördelningsmodeller än inom utbildning på grundnivå och avancerad nivå.

På central nivå använder de flesta av de undersökta universiteten ganska enkla modeller. En gemensam grund är en tilldelning baserat på den befintliga verksamhetens storlek. Omfattningen av denna komponent i resursfördelningen varierar. Uppsala universitet, Lunds universitet och Linnéuniversitetet fördelar huvuddelen av medlen på historisk grund. Det betyder att tilldelningen av forskningsresurser – liksom statens resurstilldelning till lärosätena – till stor del bygger på tidigare års beslut. Därutöver görs en mindre omfördelning av resurser mellan fakulteter och vetenskapsområden. Malmö universitet har en betydligt mindre fast tilldelning och en större del som fördelas efter indikatorer för prestation.

---

³⁵ Inom fakulteten görs avdrag för bidrag till institutet för utbildningsrätt, Museum Gustavianum och Centrum för Rysslandsstudier. Totalt motsvarar de fakultetsgemensamma aktiviteterna mindre än en procent av de tilldelade medlen.

Luleå tekniska universitet fördelar forskningsmedlen direkt till institutionerna, vilket ger upphov till en mer omfattande modell på central nivå.

För fördelningen till och omfördelningen mellan fakulteter och vetenskapsområden tillämpar universiteten olika modeller. Uppsala universitet använder tre indikatorer – externa medel, examina i forskarutbildningen och vetenskapliga publiceringar – som tilldelningsgrund. Malmö universitet använder samma indikatorer, men en större del av forskningsanslaget fördelas genom dem. Malmö universitet fördelar dessutom en del av medlen baserat på personalstyrkans storlek. Linnéuniversitet använder indikatorerna externa medel och vetenskapliga publiceringar. Lunds universitet skiljer sig från de övriga genom att inte omfördela medel mellan fakulteterna baserat på prestation. Men vid anslagshöjningar används utbildningens omfattning som grund för tilldelning av de nya forskningsmedlen. Hälften av de senaste årens anslagsökningar har fördelats till fakulteterna i relation till antalet studenter i utbildning på grundnivå och avancerad nivå. Avsikten är att utvecklingen ska gå i riktning mot en jämnare balans mellan utbildning och forskning vid universitetets fakulteter. Inom Linnéuniversitetet ska fakulteterna garanteras en minsta tilldelning av basanslag i relation till utbildningens omfattning – med samma nivå som har gällt i det nationella systemet.

Inom forskning och utbildning på forskarnivå görs relativt sett större centrala avsättningar än inom utbildning på grundnivå och avancerad nivå. Det handlar om medel som ska användas till gemensamma ändamål inom universiteten och till strategiska satsningar i verksamheten. I de flesta fall avsätter styrelserna också medel till rektors förfogande. Det görs också avsättningar på fakultetsnivå. Framför allt de undersökta tekniska och naturvetenskapliga fakulteterna gör betydande avsättningar, som till stor del handlar om strategiska satsningar.

En stor del av medlen används till investeringar i infrastruktur. Finansieringen är ofta komplex, med avsättningar på olika nivåer inom universiteten. Till det kommer medel från externa finansiärer. Uppsala universitet och Lunds universitet har stora åtaganden som delvis finansieras med centrala avsättningar. Det handlar både om gemensam finansiering av lokal infrastruktur vid universiteten och om nationella infrastrukturer där universitetet är en part. De gemensamma avsättningarna bidrar också till finansiering av olika samarbeten som berör flera delar av universitetens verksamhet. De används också till gemensamma projekt som på olika sätt ska utveckla och förbättra kvaliteten i universitetens verksamhet.

De fördelningsmodeller som fakulteterna använder internt är anpassade till verksamheter med olika behov. De flesta fakulteter och vetenskapsområden som undersökts använder fördelningsmodeller internt som skiljer sig från dem som universiteten centralt använder. Det finns också stora skillnader mellan olika fakulteter vid samma lärosäte. Det ger upphov till en stor variation i systemens utformning, vilket gör det svårt att generalisera om resursfördelningen på fakultetsnivå. Förutsättningarna

skiljer sig också betydligt mellan de olika fakulteterna. Vid Uppsala universitet och Lunds universitet fördelar fakulteter och områdesnämnder i vissa fall mer medel till institutionerna än vad de övriga universiteten i undersökningen förfogar över totalt sett. Det innebär att fördelningsmodellerna på fakultetsnivån för de senare lärosätena är enklare och mindre omfattande.

En stor del av medlen inom många fakulteter fördelas som en bastilldelning till institutionerna. Det görs på olika sätt. Flera fakulteter, bland annat inom humaniora och samhällsvetenskap, fördelar medel efter antalet anställda lärare och forskare. Det innebär i viss mån en fördelning av medel på historisk grund eftersom personalomsättningen är långsam. Storleken på tilldelningen varierar, liksom vilka grupper av lärare och forskare som ligger till grund för beräkningen. I de flesta fall sker dock en differentiering mellan olika anställningskategorier, där bland annat professorer ger en högre tilldelning än andra grupper av lärare och forskare. Flera fakulteter tilldelar också institutionerna basfinansiering på annat sätt. Här är variationen stor – det förekommer att medel fördelas efter verksamhetens kostnader, historisk tilldelning och lokalkostnader.

I övrigt bygger fakulteternas modeller på ett relativt begränsat antal indikatorer. Det handlar till stor del om samma uppsättning indikatorer som flera lärosäten använder i fördelningen centralt. De kombineras på olika sätt beroende på verksamhetens karaktär och vilka styreffekter som fakulteterna vill uppnå med sin resursfördelning. Det är vanligt att medel fördelas utifrån forskarutbildningens omfattning. Flera av de undersökta fakulteterna bygger tilldelningen på examina i forskarutbildningen, men andra fördelar medel för finansiering av doktorandtjänster.

Det är också vanligt att externa medel och vetenskaplig publicering – de två indikatorer som har använts i den nationella modellen – ingår i fakulteternas modeller. Hur stora medel som fördelas efter dem varierar, men i de flesta fall är det en mindre del av tilldelningen. Flera lärosäten premierar externa medel från vissa finansiärer som finansierar forskning av högsta kvalitet och där det råder hård konkurrens om medlen. Det gäller medel från Wallenbergstiftelserna och Europeiska forskningsrådet (ERC), som förekommer både i fakulteternas modeller och i den centrala fördelningen vid flera lärosäten.

Forskningen inom teknisk fakultet utmärker sig genom en hög andel extern finansiering. Lunds tekniska högskola har mot den bakgrunden en omfattande fördelningsmodell, med fördelning efter ett stort antal olika kriterier och för olika ändamål. Lunds tekniska högskola skiljer också ut sig genom flera inslag i den interna resursfördelningen som ska stimulera till en jämnare könsfördelning bland de anställda lärarna och forskarna.

Avslutande diskussion

I den här avslutande diskussionen lyfter vi fram några generella resultat från undersökningen. Undersökningen har huvudsakligen behandlat resursfördelningen för 2022 och de modeller som lärosätena tillämpade i fördelningen inför det året.³⁶ Ett övergripande intryck är att de undersökta universiteten alla strävar efter att utforma resursfördelningsmodeller som är transparenta och förutsägbara, för att skapa stabilitet i verksamheten och goda förutsättningar för intern planering av utbildning och forskning. Det har också underlättat undersökningen. Dokumentationen av systemen är god och principerna för den interna resursfördelningen är i allmänhet tydligt formulerade.

Fördelningen av medel inom lärosätena görs i de flesta fall i flera steg, med avsättningar för gemensamma ändamål och strategiska satsningar som det första steget. Dessa medel fördelas också till stor del ut till fakulteterna, där huvuddelen av verksamheten bedrivs, men det sker som öronmärkta medel, vid sidan om den ordinarie huvudströmmen av medel. Även fakulteterna gör avsättningar för olika ändamål. Inom forskning och utbildning på forskarnivå görs relativt sett större centrala avsättningar än inom utbildning på grundnivå och avancerad nivå. Utrymmet för strategiska satsningar verkar vara större inom forskningen än inom utbildningen. Också behoven, bland annat finansiering av infrastruktur, är mer omfattande inom forskningen. Vi ser att de mindre universiteten i undersökningen gör relativt sett större avsättningar än de stora. Det är vanligt att strategiska satsningar inom universiteten görs med tillskott av anslagsmedel från flera olika nivåer.

En fråga som ofta debatteras är den nationella resurstilldelningens påverkan på hur lärosätena internt använder sina resurser. De system som används avser enbart statens resurstilldelning till universitet och högskolor och ska inte bestämma hur dessa resurser används och fördelas inom lärosätena, men i praktiken har de en starkt styrande inverkan på de modeller som lärosätena väljer att tillämpa internt. Här visar undersökningen på tydliga skillnader mellan utbildning och forskning i den nationella fördelningens genomslag.

Inom utbildning på grundnivå och avancerad nivå har det nationella systemet stor inverkan på hur lärosätena internt fördelar resurser. Det gäller i synnerhet på central nivå. De fem undersökta universiteten tillämpar visserligen delvis olika system för att internt fördela utbildningsmedel, men de ligger i allmänhet i linje med hur det nationella resurstilldelningssystemet fungerar.

---

³⁶ Ett undantag är Malmö universitet där vi studerat resursfördelningen för 2023.

De lärosäten som har fakulteter i sin linjeorganisation tillämpar alla system med interna takbelopp i någon form, med en uppbyggnad som liknar det nationella systemet. På motsvarande sätt som lärosätena tilldelas takbelopp av staten, får fakulteterna inom lärosätena uppdrag i form av takbelopp eller motsvarande från universitetet centralt. Inom ramen för dessa förväntas sedan fakulteterna prioritera och dimensionera utbildningsutbudet utifrån universitetets mål och strategier. Eftersom lärosätena gör centrala avlyft från anslagen innan de fördelas vidare till fakulteterna blir de belopp som fördelas till fakulteterna lägre än de interna takbeloppen. Fakulteterna gör även de avsättningar, men mindre, och fördelar sedan resurserna vidare till institutionerna, som i de flesta fall är de enheter inom universiteten där den faktiska undervisningen bedrivs. Luleå tekniska universitet, som inte har fakulteter i sin linjeorganisation, fördelar medel direkt från central nivå till institutionerna. Där sker också en relativt detaljerad styrning av institutionernas utbildningsportfölj – om än i dialogform.

För utbildning på grundnivå och avancerad nivå är det ovanligt med omfördelningar mellan fakulteter i fördelningen på central nivå. Det innebär att de relationer mellan ersättningsbeloppen för olika utbildningsområden som gäller i det nationella systemet också, med några undantag, styr fakulteternas tilldelning av utbildningsmedel. Det speglar fakulteternas funktion, men också den starka ställning de har inom lärosätena. Ett tydligt resultat av undersökningen är att universitetens ledningar generellt väljer att internt inte fördela utbildningsmedel till olika vetenskapsområden eller fakulteter på ett sätt som tydligt avviker från fördelningen i det nationella systemet.

Samtidigt visar undersökningen att det sker en omfördelning i relativt stor skala inom fakulteterna, när de fördelar utbildningsmedel vidare till institutionerna. Framför allt gör flera av de tekniska och naturvetenskapliga fakulteter som undersökts en fördelning som avviker från ersättningsnivåerna i det nationella systemet. Det görs på olika sätt, men gemensamt är en differentiering mellan olika kurser och ämnen baserat på hur resursintensiv undervisningen är. Intressant är att en av de undersökta fakulteterna tillämpar ett system som liknar det som resursutredningen föreslog skulle införas på nationell nivå, med ämnesfaktorer i relation till en basprislapp.³⁷

Det förekommer också att hänsyn tas till kursstorlek, men det är inte lika vanligt i fördelningen på fakultetsnivån. Lunds tekniska högskola tillämpar ett system som innebär att mindre kurser i genomsnitt får en högre tilldelning per student än större kurser. En viss omfördelning från stora kurser till mindre görs också inom lärarutbildningen vid Malmö universitet.

---

³⁷ SOU 2007:81, *Resurser för kvalitet: Slutbetänkande av resursutredningen*, s. 177–179.

De undersökta fakulteterna inom humaniora och samhällsvetenskap gör inte omfördelningar på samma sätt, vilket kan bero på att tilldelningen till de aktuella utbildningsområdena är lägre. Därmed blir utrymmet för omfördelningar mindre. Flera lärosäten gör dock omfördelningar till språkämnen, men det sker inte inom fakulteterna, utan på högre nivå i universitetens organisation. Det görs i den centrala fördelningen vid Linnéuniversitetet och inom Luleå tekniska universitet, liksom inom vetenskapsområdet för humaniora och samhällsvetenskap vid Uppsala universitet.

Inom forskning och utbildning på forskarnivå har det nationella resursfördelningssystemet inte haft samma tydliga genomslag i lärosätenas interna system. De studerade universiteten tillämpar alla prestationsbaserad fördelning av forskningsmedel i någon form på central nivå eller fakultetsnivå, men variationen i system och modeller är större än i den interna fördelningen av utbildningsmedel.

Det finns förmodligen flera anledningar till den nationella modellens mindre genomslag i den interna fördelningen av forskningsmedel. I samband med universitets- och högskolereformen 1993 infördes helt prestationsbaserad resurstilldelning för grundutbildningen, medan tilldelningen för forskning och forskarutbildning fortsatt gjordes baserat på historisk fördelning och politiska beslut. Det fanns alltså ingen resursfördelningsmodell för den delen av verksamheten.

Den nationella modell som använts sedan 2009 har endast påverkat lärosätenas anslag på marginalen. Huvuddelen av forskningsmedlen har tilldelats på historiska grunder och efter politiska beslut också sedan modellen infördes. Det är en skillnad mot resurstilldelningen inom utbildning på grundnivå och avancerad nivå, där avräkningen är helt rörlig och prestationsbaserad sedan 1993. De skilda logikerna påverkar hur lärosätena fördelar medel internt. Som vi sett har det faktum att utbildning mäts genom prestation en påverkan genom hela systemet, från statens fördelning till lärosätena och hela vägen till institutionernas tilldelning. Forskningsmedlen är däremot prestationsbaserade i betydligt mindre utsträckning. Utrymmet för lärosätena att göra egna prioriteringar är därmed större inom forskningen.

En annan anledning är att prestationsbaserad tilldelning av forskningsmedel har använts under betydligt kortare tid. Medan det nationella resurstilldelningssystemet för utbildning på grundnivå och avancerad nivå har använts i mer än trettio år, utan större ändringar, har staten fördelat forskningsmedel baserat på prestation under betydligt kortare tid – knappt hälften så länge. Under den tiden har systemet dessutom tillämpats på olika sätt och förändrats vid flera tillfällen. För närvarande utreds och diskuteras hur ett nytt system kan utformas, men något beslut är ännu inte fattat.³⁸ Man ska också komma ihåg att många lärosäten

---

³⁸ Prop. 2022/23:1 utg. omr. 16, s. 129–130.

sannolikt hade egna prestationsbaserade fördelningsmodeller för forskning redan innan indikatorer började användas i det nationella systemet.

I anslutning till att prestationsbaserad tilldelning av forskningsresurser infördes nationellt gjorde Svenskt näringsliv under 2013 en undersökning av de modeller som några av de stora universiteten använde internt. Undersökningen visade att på central nivå fördelades endast en mindre del av forskningsmedlen, ofta runt 10 procent, prestationsbaserat. Däremot var prestationsbaserad fördelning betydligt mer vanlig och omfattande från fakultet till institution. Som vi sett ligger det i stort i linje med resultaten från den här undersökningen.

Ett tydligt resultat från vår undersökning är att lärosätenas prestationsbaserade tilldelning bygger på ett begränsat antal indikatorer. De tre vanligast förekommande är: storleken på externa forskningsmedel, vetenskaplig publicering och omfattningen av examina i forskarutbildning. De används både i fördelning på central nivå och i fakulteternas fördelning. Lärosätenas ambition är alltså, ibland på såväl central nivå som fakultetsnivå, att bibehålla eller öka omfattningen av utbildning på forskarnivå.

Samtidigt som lärosätenas indikatorer till stor del är desamma, finns det en stor variation i hur de kombineras och hur stor del av fördelningen på olika nivåer som de omfattar. Mellan lärosäten och fakulteter finns det också skillnader i hur indikatorerna konstrueras och vad de avser.

Det är intressant att notera att Svenskt näringsliv kunde se ett liknande mönster i sin undersökning för ungefär tio år sedan. Eftersom delvis andra lärosäten undersöktes då går det inte att dra några generella slutsatser om hur fördelningssystemen utvecklats. Men likheterna mellan undersökningarna är ändå påtagliga. Två av de indikatorer som är vanligast förekommande – externa medel och vetenskaplig publicering – används för fördelning även i det nationella systemet. Det behöver inte nödvändigtvis ses enbart som ett tecken på det nationella fördelningssystemets genomslag i lärosätenas interna system, utan handlar förmodligen också om att möjligheterna att hitta alternativa indikatorer är begränsade.

Fördelning efter examina i forskarutbildningen är vanligt förekommande i lärosätenas interna modeller, men har inte använts som grund för tilldelning i det nationella systemet. Det förekommer också att fakulteter fördelar medel i relation till forskarutbildningens storlek eller finansierar delar av forskarutbildningen med fakultetsmedel. En anledning till det kan vara att många lärosäten anser att forskarutbildningen behöver premieras ekonomiskt för att storleken ska upprätthållas. Det innebär att lärosätena tar ansvar för att bedriva forskarutbildning av en viss omfattning – trots att det saknas nationella mål och en öronmärkt finansiering. Samtidigt är forskarutbildningens omfattning en indikator som är enkel att tillämpa. Den har dessutom fördelen att vara jämförbar mellan olika områden, vilket sannolikt bidrar till legitimitet.

Lärosätena fördelar också medel till olika insatser för att åstadkomma en jämnare könsfördelning bland lärare och forskare. Mest uttalat är det vid Lunds tekniska högskola, som har en differentierad tilldelning av forskningsmedel för anställda lärare och forskare – där kvinnor ger en något högre tilldelning än män.

Det finns stora skillnader i tillgången till forskningsmedel mellan de undersökta lärosätena, vilket påverkar fördelningsmodellernas utformning. Fakulteter vid de stora universiteten har i vissa fall mer medel att fördela än de yngre universiteten har totalt sett. Det finns också tydliga skillnader i förutsättningar och storleken på de statliga forskningsanslagen mellan olika fakulteter inom universiteten.

Vi har inte undersökt hur tilldelningen har förändrats över tid. Därmed går det inte att säga hur forskningsanslagets fördelning mellan olika fakulteter inom universiteten har utvecklats. De flesta lärosäten tillämpar modeller som ska ge fakulteterna en stabilitet i tilldelningen, vilket innebär att förändringarna mellan åren blir små. Intressant att notera är att anslagshöjningar ger utrymme för att åstadkomma förändringar. Lunds universitet arbetar till exempel långsiktigt för att åstadkomma en jämnare balans mellan utbildning och forskning vid fakulteterna. Malmö universitet, som fick en betydande anslagshöjning i samband med att det blev universitet, förändrade i samband med det sin modell och fördelar betydligt mer forskningsmedel baserat på prestation än övriga undersökta lärosäten.

En tydlig slutsats som går att dra av undersökningen är att principerna som styr den nationella resurstilldelningen har stor betydelse för lärosätena. De påverkar vilka resurser som tillfaller olika områden och hur verksamheten styrs. Därmed blir det också viktigt att genomföra eventuella förändringar i de nationella resurstilldelningssystemen på ett genomtänkt sätt.

Universitetskanslersämbetet (UKÄ) ska bidra till att stärka den svenska högskolan och Sverige som kunskapssamhälle. Vi granskar kvaliteten på högskoleutbildningarna, vi analyserar och följer upp utvecklingen inom högskolan och vi bevakar studenternas rättssäkerhet.

uka.se

